

I Z V J E Š T A J

vlasti Bosne i Hercegovine na preporuke i komentare Evropskog Komiteta za prevenciju torture i nehumanog ili degradirajućeg tretmana ili kažnjavanja (CPT) nakon obavljene posjete od 29. septembra do 9. oktobra 2015. godine

1. UVOD

Evropski Komitet za prevenciju torture i nehumanog ili degradirajućeg tretmana ili kažnjavanja - CPT (u daljem tekstu: Komitet) je posjetio Bosnu i Hercegovinu u periodu od 29. septembra do 9. oktobra 2015. godine. To je bila četvrta periodična posjeta ovog Komiteta, koja je imala za cilj da ispita tretman i uslove pritvora osoba lišenih slobode u policiji i zatvorskim ustanovama, kao i da ispita situaciju osoba smještenih u dvije psihijatrijske ustanove u Kantonu Sarajevo.

U skladu sa članom 10, stav 1 Evropske konvencije za prevenciju torture i nehumanog ili degradirajućeg tretmana ili kažnjavanja, Komitet je Vladi Bosne i Hercegovine, po obavljenoj posjeti, dostavio izvještaj usvojen na njihovom 89. zasjedanju održanom od 7. do 11. marta 2016. godine¹. U izvještaju su formulisane preporuke, komentari i zahtjevi za dostavljanje informacija na koje su vlasti Bosne i Hercegovine bile dužne odgovoriti u roku od šest mjeseci.

Nadležne institucije u Bosni i Hercegovini dostavile su odgovore na preporuke, komentare i zahtjeve za informacijama Komiteta upućenih vlastima Bosne i Hercegovine i to: Visoko sudsko i tužilačko vijeće BiH, Institucija ombudsmena BiH, Granična policija BiH, Ministarstvo pravde FBiH, Ministarstvo unutrašnjih poslova FBiH i Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, Ministarstvo pravde RS, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS, Policija Brčko Distrikta BiH, Psihijatrijska bolnica Kantona Sarajevo - Jagomir i Psihijatrijska klinika UKC Koševo Sarajevo.

Dostavljeni prilozi nadležnih institucija sastavni su dio ovog Izvještaja.

2. IMPLEMENTACIJA PREPORUKA I KOMENTARA KOMITETA

Delegacija Komiteta je ispitala tretman i uslove osoba lišenih slobode u policiji i zatvorskim ustanovama. Također je ispitana situacija osoba smještenih u dvoje psihijatrijske ustanove Kantona Sarajevo.

U izvještaju Komitet je naglasio dobru saradnju sa vlastima na državnom i entitetskom nivou tokom svoje posjete. Međutim, Komitet izražava zabrinutost zbog činjenice da nije realizovana većina njegovih ranijih preporuka koje se odnose na svrsishodan režim za pritvorenike, zdravstvenu zaštitu i zaštitne mjere za sprečavanje policijskog zlostavljanja.

Agencije za primjenu zakona

Delegacija je dobila značajan broj tvrdnji o široko rasprostranjenom fizičkom zlostavljanju pritvorenih osoba koje vrše policajci. Komitet je dao preporuke da treba promovisati promjenu kulture u redovima službenika za primjenu zakona, poboljšati stručno savršavanje o modernim naučnim metodama krivične istrage i provoditi efikasnu istragu tvrdnji o zlostavljanju.

¹ Izvještaj vladi Bosne i Hercegovine o posjeti Bosni i Hercegovini Evropskog komiteta za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (Komitet) od 29.septembra do 9.oktobra 2015. godine, usvojen 11.03.2016. godine; Council of Europe, Strasbourg, 24.03.2016. godine;

Podaci o policijskom zlostavljanju konstatovani su u izvještajima CPT-a nakon periodične posjete BiH 2011. godine i ad-hoc posjete 2012. godine iz kojih razloga se od strane delegacije CPT-a svim policijskim strukturama u BiH predlaže poduzimanje koraka na praćenju standarda i procedura policijskog ispitivanja i uvođenje elektronskog video snimanja policijskih ispitivanja.

Kao jednu od najvažnijih preporuka, Komitet navodi nultu toleranciju zlostavljanja osoba lišenih slobode. Ova preporuka upućena je ministarstvima unutrašnjih poslova na svim nivoima vlasti; policijskim stanicama Konjic, Mostar Centar, Novo Sarajevo, Zenica Centar, Doboj, Istočno Sarajevo i Brčko; sjedištu sudske policije Tuzla; centrima javne bezbjednosti Banja Luka i Bijeljina, Graničnoj policiji Brčko, kao i pritvorskim ćelijama u Kantonalnom tužilaštvu Tuzla, Okružnom tužilaštvu Banja Luka, Okružnom tužilaštvu Doboj i u Okružnom tužilaštvu Banja Luka.

Komitet je iskoristio priliku da još jednom istakne važnost vlastima BiH da osiguraju da svim pritvorenim licima bude priznato pravo da o svojoj situaciji obavijeste bliskog rođaka ili treće lice po njihovom izboru, od samog početka njihovog lišavanja slobode.

Po osnovu dostavljenih odgovora od strane nadležnih institucija može se zaključiti da je postupanje policijskih službenika prema licima lišenim slobode u bilo kojem obliku, pored odredbi međunarodnih konvencija, propisano relevantnim odredbama zakona u BiH², te da u BiH postoji relevantan zakonski okvir za zaštitu pritvorenih lica od zlostavljanja.

Kada su u pitanju mehanizmi za nadzor i kontrolu, u odgovoru Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo navedeno je da djeluje Odjeljenje za unutrašnju kontrolu Jedinice za profesionalne standarde kao organizaciona jedinica koja je neovisna u svom radu i koja u skladu sa ostalim zakonskim propisima i podzakonskim aktima provodi postupke po podnesenim predstavkama koje se odnose na postojanje osnovane sumnje da je učinjena povreda službene dužnosti.

Ministarstvo unutrašnjih poslova RS je dostavilo podatke o broju zaprimljenih predstavlki i provedenim postupcima po prijavi na zlostavljanja i nehumana postupanja od strane policijskih službenika u posjećenim Centrima javne bezbjednosti u Trebinju i Bijeljini.

U Tužilaštvu Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, od 2009. godine do danas, bilo je ukupno četiri slučaja koja su se odnosila na krivično djelo Zlostavljanje u obavljanju službe iz člana 179. Krivičnog zakona Brčko Distrikta BiH.

Ministarstava unutrašnjih poslova Federacije i Republike Srpske navode da je unaprijeđen sistem ulaganja žalbi na nezakonito postupanje policijskih službenika, a evidencija povreda u zdravstvenim kartonima se vodi sistematično i detaljnije nego u proteklom periodu, potkrijepljena fotografijama i mapom tijela sa evidentiranim eventualnim povredama zadobivenim za vrijeme izvršenja krivično-pravne sankcije.

Nadležne agencije za primjenu zakona u potpunosti poštuju preporuku Komiteta da se svaka osoba lišena slobode, na jeziku koji razumije, obavještava o svojim pravima, uključujući i pravo obavještavanja bliske osobe o lišavanju slobode ili treće osobe po izboru, pristup advokatu i pravo na ljekara. Ovo se naročito odnosi na maloljetne osobe kojima je često

² Zakon o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Zakon o prekršajima Federacije Bosne i Hercegovine, Zakon o policijskim službenicima Kantona Sarajevo, Uputstvo o postupanju sa osobama lišenim slobode;

potrebna uputa advokata ili treće osobe od povjerenja kada se od njih zatraži da se izjasne ili da potpišu bilo koji dokument u vezi sa djelom za koje su osumnjičeni da su počinili.

Aktivnosti tužilaca i sudija po pitanju zabrane zlostavljanja u ustanovama

Preporuka Komiteta je da glavni tužioci i predsjednici vrhovnih sudova entiteta i kantona stalno podsjećaju tužioce i sudije da treba da postupaju u skladu sa principima zabrane mučenja i drugih oblika zlostavljanja.

Značajan pomak je učinjen u Tužilaštvu Federacije Bosne i Hercegovine, u kojem je glavni federalni tužilac upoznao sva kantonalna tužilaštva sa Obaveznim uputstvom A-234/07 od 22.06.2007. godine, kako bi se još jednom obratila pažnja na tematiku sprečavanja zlostavljanja, mučenja i nečovječnog postupanja od strane ovlaštenih službenih osoba, odnosno na brzu, efikasnu i temeljitu istragu ukoliko do navedenog ipak dođe

Glavni republički javni tužilac Republičkog javnog tužilaštva RS u obezbjeđenju zakonitosti rada tužilaštava, na osnovu svojih ovlaštenja određenih u članu 9 u vezi sa članom 5 i članom 23 Zakona o tužilaštvima, dana 10.09.2013. godine je pod brojem A-487/12 donio opšte obavezujuće uputstvo u odnosu na sva okružna tužilaštva u RS kojim se određuje organizacija i način postupanja tužilaca po prijavama krivičnih djela zlostavljanja u vršenju službe ovlaštenih i drugih službenih lica počinjenih na štetu učesnika krivičnog postupka, kao što su prijave krivičnih djela povreda ljudskog dostojanstva zloupotrebom službenog položaja ili ovlašćenja iz člana 359 KZ RS; krivičnog djela iznuđivanja iskaza iz čl.358 KZ RS; krivičnog djela zlostavljanja iz čl.168 KZ RS i dr., radi sprovođenja nezavisnih istraga ovih i ovakvih krivičnih djela i njihovih počinilaca.

Materijalni uslovi u pritvorskim objektima

Komiteta je dao primjedbu po pitanju materijalnih uslova većini pritvorskih objekata da isti nisu adekvatni, da se u njima pritvorenci drže preko noći, iz kojih razloga Komitet poziva vlasti BiH da poboljšaju uslove u svim policijskim pritvorskim objektima u skladu sa standardima Komiteta.

U svojim odgovorima, institucije su navele da je postignut napredak. Navedeno je da su uz maksimalne napore postigle napredak u cilju prilagođavanja postojećih kapaciteta broju štićenika. Činjenica je da je potrebno uložiti dodatne napore kako bi se obezbijedila materijalna pomoć nadležnih institucija potrebna za proširenje istih.

U odnosu na velike probleme sa smještajem u pojedinim ustanovama u 2011. i 2012. godini, kada je određena ustanova bila primorana slati pismeni zahtjev nadležnom sudu da riješi problem smještajnog kapaciteta u slučaju pretrpanosti ustanove, danas se poduzimaju konkretne aktivnosti na izradi projekata proširenja i specifikacije troškova istih. Konkretan primjer je kazneno-popravni zavod Banja Luka koji se obratio Ministarstvu pravde Republike Srpske sa zahtjevom da joj budu odobrena finansijska sredstva potrebna za sanaciju objekta, i po odobravanju sredstava moći će biti započeti radovi.

Zatvorske ustanove

Komiteta je nakon svojih posjeta BiH 2011. i 2012. godine konstatovao da se u pojedinim kazneno-popravnim zavodima koriste sredstva prinude, te da zatvorsko osoblje nosi palice unutar zatvorskih prostora, što Komitet smatra bespotrebim. Umjesto toga, zatvorske službenike je potrebno adekvatno obučiti za primjenu tehnika kontrole i prinude (tj. manuelne

kontrole) i deeskalacije, čime bi oni bili stavljeni u poziciju da mogu da izaberu najadekvatniji odgovor kada su suočeni sa teškim situacijama.

Komitet u svom izvještaju naglašava da se većina zatvorenika sa kojima se delegacija susrela izjasnilo da se osoblje prema njima ponaša korektno. Komitet je ipak konstatovao nekoliko tvrdnji o zlostavljanju koje vrši osoblje u kazneno-popravnim zavodima u Banja Luci, Bijeljini, Doboju, Tuzli i Zenici. Komitet posebno naglašava da treba poslati snažnu poruku zatvorskom osoblju da zlostavljanje pritvorenika nije prihvatljivo nego treba za zatvorsko osoblje organizovati obuke o upotrebi manuelnih tehnika kontrole i međuljudskim odnosima te bez odlaganja sprovesti nezavisne istrage.

U odnosu na primjedbu Komiteta, u Upravi policije MUP-a Kantona Sarajevo navode da su sprovedene brojne edukacije u saradnji sa Kantonalnim tužilaštvom Sarajevo na temu unapređenja saradnje tužilaca i ovlaštenih službenih lica Uprave policije na temu unapređenja saradnje tužilaca i ovlaštenih službenih lica Uprave policije, u primjeni odredbi krivičnog zakonodavstva, s posebnim aspektom na analizu konkretnih primjera iz prakse. Certificirano je preko 600 osoba iz policijskih struktura, centara za socijalni rad, medijatora, advokata kao i osoblja u zavodskim ustanovama koje neposredno rade sa maloljetnicima, što bi trebalo poboljšati tehnike kontrole prinude u zatvorima.

Jedinice sa visokom bezbjedonosnom zaštitom i pojačanim nadzorom u KPZ-ovima

U svojim preporukama Komitet je dao poseban osvrt na zatvorenike smještene u jedinicama sa visokom bezbjedonosnom zaštitom i pojačanim nadzorom u KPZ-ovima u Banja Luci, Foči i Zenici. Svi zatvorenici u ovim jedinicama trebaju biti obaviješteni pismenim putem o razlozima za smještanje u tu jedinicu, produženju boravka u njoj, te im se treba garantovati pravo na žalbu nezavisnom organu, obzirom da takve garancije nisu postojale u vrijeme posjete Komiteta. Nadalje, Komitet je naveo da takvi zatvorenici trebaju imati svrsishodan režim i plan izdržavanja kazne s ciljem uspješne reintegracije zatvorenika u širu zatvorsku populaciju.

Po odredbama Zakona o posebnom režimu izvršenja kazne zatvora u RS u jedinice sa visokom bezbjedonosnom zaštitom i pojačanim nadzorom raspoređuju se osuđena lica koja za vrijeme izvršenja kazne zatvora bitno ugrožavaju bezbjednost u ustanovi, narušavaju red i disciplinu, kao i lica za koja se utvrdi da su sve ranije preduzete mjere postupanja prema njima ostale bezuspješne. Svrha rasporeda u Odjeljenje je sprečavanje svih oblika ponašanja osuđenih lica koja za cilj imaju narušavanje formalnog sistema i organizacije rada kazneno-popravnih ustanova, kroz primjenu posebnih metoda i oblika rada. Raspored u Odjeljenje ne tretira se kao disciplinska kazna.

U odgovoru Ministarstva pravde RS navodi se da se za svako osuđeno lice iz kazneno-popravnog zavoda Foča na osnovu prijedloga stručnog tima sačinjava individualni program postupanja kojim se određuje tretman osuđenog lica za vrijeme trajanja rasporeda. Individualni program postupanja se sačinjava na osnovu detaljne analize svih faktora rizika i potreba tog osuđenog lica (bezbjednost, ličnost, zdravstvene potrebe, sportsko-rekreativne i radno-terapijske potrebe).

Federalno ministarstvo pravde će zatražiti od uprave KPZ Zenica da se izradi revidirani plan izdržavanja kazne zajedno sa zatvorenikom nakon njegovog smještaja u dio sa visokom bezbjedonosnom zaštitom, Paviljon IV, (uključujući i one koji su pod režimom pojačanog individualnog tretmana PIT), kojim se utvrđuju svrhe i ciljevi koji se žele postići, kako bi se uspješno reintegrisali u opštu zatvorsku populaciju.

Zapošljavanje dovoljnog broja zaposlenih u kazneno-popravnim ustanovama

Broj zaposlenih u posjećenim zatvorima u FBiH, posebno u KPZ Zenica, kako navodi Komitet negativno utiče na sposobnost garantovanja bezbjednosti osoblja i psihički i fizički integritet zatvorenika. Zabrana zapošljavanja u javnom sektoru u FBiH usložnjava ovu situaciju.

Komitet nije imao primjedbe na broj zaposlenog zatvorskog osoblja u Republici Srpskoj. Po ovoj preporuci je učinjen značajan korak od strane federalnog ministarstva pravde koje je uradilo iscrpnu analizu trenutnog stanja uposlenika u zavodima, a nakon toga pripremila prijedlog Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, sa obrazloženjem potrebe novog zapošljavanja 50 pripadnika službe osiguranja i stručnog osoblja.

Organizovane aktivnosti u kazneno-popravnim zavodima

Nakon obavljene posjete CPT-a Bosni i Hercegovini 2011. godine, Komitet je iznio svoje zapažanje da pojedina zatvorena lica provode vrijeme u određenom prostoru na period od nekoliko godina, ali nemaju organizovane aktivnosti. Preporuka Komiteta je bila da nadležni organi organizuju što svrsishodnije aktivnosti koje će biti ekvivalentne periodu pritvora ili zatvora, na način da aktivnosti budu što organizovanije ukoliko je period zatvora duži.

Ista preporuka je ponovljena i u Izvještaju iz 2016. godine.

U praksi se vidi izuzetan pomak, naročito u zatvorskim ustanovama u Republici Srpskoj. Naime, osuđenim licima u kazneno-popravnim zavodima u Republici Srpskoj, uključujući lica smještena u Odjeljenje sa pojačanim nadzorom, je omogućen odlazak u prostorije gdje se upražnjavaju sportsko-rekreativne aktivnosti, stoni tenis i sl.

Federalno ministarstvo pravde u svom izvještaju nije obuhvatilo ovu oblast.

Zdravstvena zaštita u kazneno-popravnim zavodima i pristup ljekaru u pritvoru

Što se tiče zdravstvene zaštite u zatvorima, Komitet preporučuje da ministarstva zdravstva i pravosuđa zajednički poboljšaju usluge zdravstvene zaštite u zatvorima na osnovu preporuka. Istaknuta je potreba adekvatne popunjenosti radnih mjesta za zdravstvenu zaštitu, posebno u KPZ-ovima Mostar, Sarajevo i Zenica, te da se osigura da ljekarski pregledi i snimanje povreda zatvorenika vrše u skladu sa zahtjevima Komiteta.

Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije zabilježila prijave lica lišenih slobode po pitanju osiguranja hitne medicinske pomoći.

Prateći navedene preporuke, Ministarstvo pravde Federacije Bosne i Hercegovine je poduzelo aktivne mjere na poboljšanju stanja u zdravstvenoj zaštiti kroz pojačane aktivnosti ljekara opšte prakse u Zavodima, pridržavanja uslova ugovora po kojima su angažovani, te

snadbijevanjem i adekvatnim količinama lijekova i poboljšanjem kvaliteta zdravstvene evidencije prema preporukama Komiteta.

Od strane Ministarstva pravde i Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite RS dostavljen je iscrpan izvještaj u pogledu tretiranja pritvorenog lica od trenutka prijema do slanja na izdržavanje kazne zatvora, te preventivnih aktivnosti kod sistemskog testiranja na hepatitis B I C, HIV i tuberkulozu. Do sada nije bilo slučajeva zaraženih/oboljelih od HIV/AIDS-a u kazneno popravnim ustanovama u Republici Srpskoj.

Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske aktivno učestvuje u kreiranju i izradi strateških dokumenata³ za razvoj zdravstvenog sistema u Republici Srpskoj i krovnih zakona⁴ za regulaciju oblasti zdravstva i socijalne zaštite doprinijelo stvaranju ambijenta za obezbjeđivanje kvalitetne zdravstvene zaštite osobama koje se nalaze na izdržavanju kazni u kazneno-popravnim ustanovama.

Forenzički pacijenti u KPZ Tuzla

Izmještanje sedam forenzičkih pacijenata iz KPZ Tuzla u odgovarajuću zdravstvenu ustanovu u BiH i dalje ostaje otvoreno pitanje.

Mada je Ministarstvo za ljudska prava i izbjelice u saradnji sa Ministarstvom zdravstva i Ministarstvom pravde Federacije BiH i u uskoj saradnji sa menadžmentom Psihijatrijske bolnice Jagomir u Sarajevu obezbjedilo smještajne kapacitete za sedam forenzičkih pacijenata, obavješteni smo od Ministarstva pravde Federacije BiH da nije moguće izmještanje forenzičkih pacijenata zbog nedostatka finansijskih sredstava za plaćanje smještaja ovih pacijenata u Psihijatrijskoj bolnici Jagomir.

Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske navodi da je stavljanje u funkciju Zavoda za forenzičku psihijatriju Sokolac uvjetovano prijemom specijaliziranog kadra sudske medicine. U Akcionom planu Zavoda za forenzičku psihijatriju Sokolac navedeno je da se prijem specijaliziranog kadra očekuje do 31.12.2016. godine, bez navođenja datuma puštanja u funkciju Zavoda za forenzičku psihijatriju Sokolac.

Vijeće ministara BiH je na 66. sjednici održanoj 28.07.2016. godine zadužilo Ministarstvo pravde BiH i Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice BiH da hitno riješe pitanje adekvatnog smještaja forenzičkih pacijenata.

Maloljetnici koji izdržavaju zavodske mjere

Komiteta je pokazao interes da bude obaviješten o planiranoj dinamici usvajanja i primjene relevantnih pravilnika koje propisuje novi Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku u Federaciji BiH. Ministarstvo pravde FBiH donijelo je pravilnike, a Vlada Federacije BiH Uredbu o primjeni odgojnih preporuka prema maloljetnicima. Federalno Ministarstvo unutrašnjih poslova donijelo je Pravilnik o primjeni mjere policijskog upozorenja.

U Brčko Distriktu BiH su doneseni svi podzakonski akti koji su potrebni za provođenje Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku.

³ Strategija nadzora nad opojnim drogama i suzbijanja zloupotrebe opojnih droga u Republici Srpskoj za period od 2016. do 2021. godine ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 56/16);

⁴ Zakon o zdravstvenoj zaštiti; Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenoj zaštiti ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj 18/99,58/01,62/01, 106/09, 44/15);

Plan tretmana u psihijatrijskim ustanovama

Komitet je uočio pozitivan i brižan pristup osoblja prema pacijentima u psihijatrijskoj bolnici Jagomir i psihijatrijskoj klinici Koševo.

Preporuka Komiteta je da se za svakog pacijenta izradi individualni plan tretmana, uz konsultacije sa pacijentom i predočavanje plana tretmana pacijentu. Pored toga, potrebno je preduzeti više napora kako bi se proširio obim i raspoloživost rehabilitacionih i terapijskih aktivnosti u obadvije bolnice.

Psihijatrijska bolnica Jagomir je prihvatila preporuku Komiteta da se u individualnom planu tretmana tekstualno proširi obim i raspoloživost rehabilitacijskih terapijskih aktivnosti, a koje se inače primjenjuju u svakodnevnom terapijskom radu sa pacijentima.

3. OPĆI ZAKLJUČAK

Sagledavajući ukupno stanje na osnovu izvještaja nadležnih institucija u Bosni i Hercegovini u odnosu na preporuke i komentare CPT-a, može se zaključiti da je u više oblasti ostvaren određeni napredak. Međutim, kao što je preporučio CPT, potrebno je u narednom periodu poboljšati i ubrzati istrage o fizičkom zlostavljanju pritvorenih osoba, poboljšati stručno usavršavanje modernim naučnim metodama krivične istrage, poboljšati kapacitete jedinica za profesionalne standarde i efikasnost u reakciji na upućene žalbe.

Ministarstva unutrašnjih poslova i Ministarstva pravde svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini u obavezi su da promovišu jasnu i snažnu poruku o nultoj toleranciji zlostavljanja osoba lišenih slobode. Policijske službenike i zatvorsko osoblje treba stalno podsjećati da bilo koji oblik zlostavljanja pritvorenih osoba predstavlja krivično djelo i da će biti procesuirani u skladu s tim

Također je potrebno uložiti dodatne aktivnosti u unapređnje smještajnih kapaciteta u kazneno-popravnim zavodima i psihijatrijskim ustanovama u BiH.

U skladu sa naprijed navedenim predlažemo da Vijeće ministara BiH donese slijedeće

ZAKLJUČKE

- 1. Usvaja se Izvještaj vlasti Bosne i Hercegovine na preporuke i komentare Evropskog Komiteta za prevenciju torture i nehumanog ili degradirajućeg tretmana ili kažnjavanja (CPT) nakon obavljene posjete BiH od 29. septembra do 9. oktobra 2015. godine**
- 2. Zadužuje se Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice da Izvještaj vlasti Bosne i Hercegovine na preporuke i komentare Evropskog Komiteta za prevenciju torture i nehumanog ili degradirajućeg tretmana ili kažnjavanja (CPT) nakon obavljene posjete BiH od 29. septembra do 9. oktobra 2015. godine, sa priložima izjašnjenja nadležnih institucija u BiH prosljedi Sekretarijatu Evropskog Komiteta za prevenciju torture i nehumanog ili degradirajućeg tretmana ili kažnjavanja (CPT).**

Broj: 04-49-3036/16
Sarajevo, 27.10.2016. godine

BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE

n/r g-đe Minke Smajević

**Predmet: Odgovor na upit Evropskog komiteta za sprečavanje mučenja
i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT)**

U vezi vašeg dopisa, broj: 07-37-1845-16/13 od 13.06.2016. godine, a vezano za Izvještaj o posjeti Evropskog komiteta za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT), u periodu od 29.septembra do 09. oktobra 2015. godine, dostavljamo Vam odgovor kako slijedi.

1. Dana 28.07.2016. godine od strane Federalnog ministra pravde je doneseno rješenje o imenovanju Interresorne radne skupine, broj 04-49-3039/16, u vezi prijedloga rješavanja smještaja osoba koje su počinile krivično djelo u stanju neuračunljivosti a izrečena im je mjere prisilnog smještaja u zdravstvenu ustanovu. U Radnu skupinu su imenovani predstavnici Federalnog ministarstva pravde, Federalnog ministarstva rada i socijalne politike, Federalnog ministarstva zdravstva i Federalnog ministarstva kulture i sporta

U skladu sa zaključcima sa radnog sastanka održanog 21.10.2016. godine u Javnoj ustanovi Psihijatrijska bolnica Kantona Sarajevo na kome su prisustvovali predstavnici Federalnog ministarstva zdravstva, Federalnog ministarstva pravde, Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice, Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo i menadžmenta bolnice, direktor ustanove dr. Ahmić Muhamed je dostavio obavijest u kojoj se navodi da će ova ustanova izvršiti prijem 7 forenzičkih pacijenata iz KPZ PT Tuzla kada im nadležni sud donese rješenje o izrečenoj mjeri, sa naznačenom fakturom troškova bolničkog liječenja.(paragraf 73)

2. Federalno ministarstvo pravde će i u narednom periodu poslati jasnu poruku svim uposlenim u Kaznenopopравnim zavodima da je zlostavljanje zatvorenika neprihvatljivo a da se sredstva prinude kao što je i predviđeno Zakonom primjenjuju samo i iznimnim situacijama. Svaka naznaka zlostavljanja će biti istražena i uz adekvatne sankcije, bilo disciplinske ili krivične. (paragraf 38)

3. Federalno ministarstvo pravde će naložiti upravi KPZ Zenica da se izradi revidirani plan izdržavanja kazne zajedno sa zatvorenikom nakon njegovog smještaja u dio sa visokom bezbjedonosnom zaštitom, Paviljon IV, (uključujući i one

koji su pod režimom pojačanog individualnog tretmana PIT), kojim se utvrđuju svrhe i ciljevi koji se žele postići, kako bi se uspješno reintegrisali u opštu zatvorsku populaciju.(paragraf 41)

4. Federalno ministarstvo pravde je putem inspekcijskog izvještaja naložilo KPZ Zenici da naprave i uvedu svrsishodn režim za zatvorenike smještene u dio sa visokom bezbjedonosnom zaštitom, Paviljon IV, (uključujući i one koji su pod režimom pojačanog individualnog tretmana (PIT)) sa ciljem da im omoguće niz različitih aktivnosti. U tom kontekstu je formiran multidisciplinarni tim koji radi sa tom osuđeničkom populacijom. (paragraf 42)

5. Dana 26.10.2016. godine, aktom broji: 01-12-9131/16 godine Uprava KPZ Zenica je dostavila izvještaj da je nakon provjere od strane ljekara, u vezi tri lica u periodu posjete delegacije Komiteta CPT u IV paviljonu, s osvrtom na stanje jednog od trojice osuđenih lica koji su bili u tim prostorijama.

U izvještaju se navodi da sva osuđena lica, imaju neuropsihijatrijski tretman, tj. terapiju i redovne kontrole psihijatra, uključujući i tri zatečena lica u IV paviljonu. Osuđeno lice koje je okarakterizirano kao najugroženije, po odluci Sektora odgoja i tretmana izdvojeno je u IV paviljon, a i na vlastiti zahtjev tražilo da bude izdvojeno, jer se ne može adaptirati u ostalu zatvorsku populaciju.

Lice nema hroničnu inkontinenciju, već se mokrilo namjerno u drugim paviljonima u sobama gdje ima 3 do 5 osuđenika što je istim smetalo, tako da su se bunili i tražili da se nešto preduzme i riješi taj problem. Niko od osuđenih osoba nije htio biti u sobi u kojoj boravi pomenuto lice, što je on vjerovatno i prevideo. To je vjerovatno bio razlog i smještaja u IV paviljon. Radi se o dugogodišnjem ovisniku koji vani živi bez ikakvih primanja, nema roditelja i skrbi zajednice. Osuđenim se zdravstveno stanje poboljša u Zavodu, jer tada dobiju potrebnu NPS, internističku terapiju i sve potrebne kontrole i pretrage. Nedugo nakon tog posjeta to lice je izdržalo kaznu i nalazi se izvan Zavoda. Zavodsko osoblje u koordinaciji sa vanjskim saradnicima nastoji da pruži adekvatnu zdravstvenu i socijalnu zaštitu, u skladu sa svojim mogućnostima, u smislu što boljeg osbosobljavanja za život izvan Zavoda jer je svjesno da lica koja izdrže kaznu su prepuštena sami sebi i nalaze se na dnu društvene ljestvice. (paragraf 43)

6. Federalno ministarstvo pravde je izvršilo analizu trenutnog stanja zaposlenih po Zavodima te pripremlilo prijedlog Vladi Federacije BiH u vezi novog zapošljavanja 50 pripadnika službe osiguranja i stručnog osoblja.(paragraf 45)

7. Federalno ministarstvo pravde je u protekloj godini organizovalo više seminara vezano za edukaciju i certifikaciju službenog osoblja u radu sa maloljetnicima. Certificirano je preko 600 osoba iz policijskih struktura, centara za socijalni rad, medijatora, advokata kao i osoblja u zavodskim ustanovama koje neposredno rade sa maloljetnicima. U narednom periodu će se uraditi redovni program stručnog usavršavanja zatvorskog osoblja kako se ne bi oslanjali isključivo na saradnju i programe Vijeća Evrope za organizaciju seminara o ključnim kompetencijama za zatvorsko osoblje. (paragraf 46)

8. Federalno ministarstvo pravde će poduzeti mjere za poboljšanje stanje namještaja i higijenske uslove u pritvorskim jedinicama dijelu u skladu sa Pravilnikom o kućnom redu; a posebno u pogledu programa održavanja ćelija, higijene, održavanja, rasvjete drugih bitnih uvjeta kako bi se obezbjedili optimalni

uvjeti tokom boravka u pritvoru. (paragraf 56);

9. Federalno ministarstvo pravde je od podzakonskih akata koje propisuje novi Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku donio:.

- Pravilnik o disciplinskoj odgovornosti maloljetnika koji se nalaze na izvršenju zavodskih odgojnih mjera ili izdržavanju kazne maloljetničkog zatvora (Službene novine Federacije BiH, br.10/15)
- Pravilnik o primjeni odgojnih mjera posebnih obaveza prema maloljetnim učiniocima krivičnih djela (Službene novine Federacije BiH, br 10/15)
- Program edukacije za osoblje koje radi sa maloljetnicima.
- Vlada Federacije je na sjednici održanoj 04.02.2015. godini donijela Uredbu o primjeni odgojnih preporuka prema maloljetnicima a Federalno ministarstvo unutarnjih poslova je donijelo Pravilnik o primjeni mjere policijsko upozorenje dana 16.11.2015. godine.(paragraf 57)

10. Maloljetnici iz KPZ Tuzla su izmješteni dana 02.09.2016. godine iz KPZ Tuzla u novoizgrađeni Odgojno popravni dom u Orašju. Odgojno popravni dom je predviđen za smještaj 58 maloljetnika. Satoji se od šest objekata površine oko 3000 m². Svaki objekat ima dva sprata. Na spratu se nalazi po šest uređenih soba sa kupatilom, te zajedničke prostorije za dnevni boravak u kojim maloljetnici mogu poslužiti frižiderom i drugim električnim uređajima. Odjeljenje raspolaže i sa sportskim terenima, učionicama, stacionarom, restoranom. U narednom periodu je predviđena izgradnja fiskulturne dvorane i radionica kako bi u potpunosti mogli odgovoriti zahtjevima resocijalizacijskog tretmana. Trenutno se nalazi 7 maloljetnika sa kojima rade 4 pripadnika Sektora tretmana i 12 pripadnika službe osiguranja. (paragraf 58)

11.Svo osoblje koje radi sa maloljetnicima će proći edukaciju shodno Planu i programu edukacije za maloljetnike te dobiti certifikate za rad.(paragraf 61)

12. Federalno ministarstvo pravde će poduzeti mjere za poboljšanje stanje u zdravstvenoj zaštiti kroz :

- pojačane aktivnosti ljekara opšte prakse u Zavodima, pridržavanja uslova ugovora po osnovu koga su angažovani
- snabdjevenjem i adekvatnim količinama lijekova, poboljšanjem kvaliteta zdravstvene evidencije.(paragraf 68,70)
- sveobuhvatnu strategiju pružanja pomoći zatvorenicima sa problemima sa drogom (paragraf 72)

13. Federalno ministarstvo pravde će poduzeti mjere za poboljšanje stanja u pogledu:

- zaštite dostojanstva tokom pretresa osuđenih i posjetitelja.(paragraf 79)
- popularizacija trostepenog sistema za ulaganje pritužbi i ohrabre zatvorenike da ga koriste.(paragraf 81)

S poštovanjem!

PO OVLAŠTENJU MINISTRA
Sekretar ministarstva
Ajša Softić

1x naslovu

1x a/a

Број: 17-07-04-3-3583-35/16

Датум: 28.10.2016. године

**MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE BOSNE I HERCEGOVINE
S A R A J E V O**

PREDMET: Preporuke Evropskog Komiteta za prevenciju torture i nehumanog i degradirajućeg tretmana i kažnjavanja (CPT), informacija, dostavlja se.-

VEZA: Vaš akt broj: 07-17/13 od 12.10.2016. године

Vezano za Preporuke Evropskog Komiteta za prevenciju torture i nehumanog i degradirajućeg tretmana i kažnjavanja (CPT) iz Izveštaja sprovedenog monitoringa u BiH usvojenog na 59. sjednici Vijeća ministara BiH od 06.06.2016. године обавјештавамо вас да смо у циљу савједовања стања у области поступања са лицима лишеним слободe предузели мјере на усклађивању службених правила везаних за услове за лишавање слободe, начин поступања и њиховог смјештаја са одредбама Закона о кривичном поступку БиХ.

Одлуком директора формирана је радна група за израду нацрта Упутства о поступању са лицима лишеним слободe у ГРБиХ која интензивно ради на изради наведеног документа. Након доношења наведеног упутства спровећемо активности на савједовању стања и опремљености просторија за смјештај лица лишених слободe те изналажењу финансијских могућности за опремање просторија за смјештај, односно усклађивање њихове опремљености у складу са препорукама CPT.

С поштовањем,

DIREKTOR
Glavni generalni inspektor

Zoran Galić

Dostavljeno:

1x naslovu

1x arhivi

NAPOMENA:

Odgovor, odnosno aktivnosti koje se sprovode i krajnji rezultat kojem se teži odnose se prevashodno na poglavlje 5. Materijalni uslovi (opremljenost prostorija za lica lišena slobode).

Broj: Oi-173/16
Datum: 25. 10. 2016. godine

Odgovori na pitanja iz CPT- izvještaja

Pitanje broj 9 usvajanje novog Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine

U 2016. godini nije usvojen novi Zakon o ombudsmenu Bosne i Hercegovine iako je Vijeće ministara BiH u parlamentarnu proceduru dostavilo korigovan Prijedlog Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Novi Zakon nije usvojen jer u proceduri donošenja Ustavopravna komisija nije utvrdila usaglašenost Prijedloga zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine sa Ustavom Bosne i Hercegovine i pravnim sistemom Bosne i Hercegovine iz razloga kojeg članovi Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine nisu podržali ovaj Zakon.

Naime, cilj donošenja novog Zakona je potreba da se isti usaglasa sa Pariškim načelima, preporukama Vijeća Evrope i preporukama odbora Ujedinjenih naroda, a kojima se ukazuje na potrebu jačanja Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Osim navedenog novim Zakonom regulisano je formiranje mehanizma za prevenciju torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka.

Ombudsmeni naglašavaju da je donošenje novog Zakona od posebnog značaja kako bi Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zadržala status „A“ prema međunarodnoj klasifikaciji državnih institucija za zaštitu ljudskih prava, koji imaju sve institucije koje u potpunosti djeluju u skladu sa međunarodnim standardima u oblasti zaštite ljudskih prava.

Pitanje 23 istrage tvrdnji o zlostavljanju

Ombudsmeni napominju, da postupaju po žalbama koje se odnose na rad i postupanje policijskih organa, Ureda za pritužbe javnosti, odnosno Jedinice za profesionalne standarde Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske koja je u 2016. godini promijenila naziv u Službu za zaštitu integriteta i zakonitosti u radu.

Dosadašnja iskustva u radu na ovim predmetima pokazuju da označeni organi po pritužbama građana formalno provedu postupak, međutim nakon toga pritužbe u najvećoj mjeri ocijene neosnovanim ili bez dovoljno dokaza pa građani informaciju o provedenoj unutrašnjoj istrazi dobiju u formi obavještenja, bez mogućnosti korištenja pravnog lijeka. S tim u vezi zaključeno je, da je potrebno osigurati objektivniji sistem odlučivanja po žalbama, što su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatovali i u Godišnjem izvještaju o realizaciji aktivnosti Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2015. godine uputivši preporuke Ministarstvu unutrašnjih

poslova Federacije BiH, Ministarstvu unutrašnjih poslova RS-a, Policiji Brčko Distrikta BiH, ministarstvima unutrašnjih poslova svih kantona da, utvrde i unaprijede stvarnu nezavisnost unutrašnje kontrole rada policijskih službenika, preispitaju postojanje stvarne nezavisnosti organa kontrole policijskih službenika, osiguraju dvostепенost u postupcima vođenim po pritužbama građana na postupanje policijskih službenika, osiguraju sistemsku i kontinuiranu edukaciju policijskih službenika o ljudskim pravima.

Pitanje 24 garancija protiv zlostavljanja osoba lišenih slobode

Tokom 2014. godine Ombudsmana Bosne i Hercegovine su obavili nenajavljene posjete Policijskim stanicama u Tuzli, Mostaru i Zenici. Cilj posjeta je bio utvrditi način postupanja prema osobama lišenim slobode za vrijeme zadržavanja i pritvaranja te uslove smještaja u policijskim pritvorskim jedinicama. Posjete su dale priliku da se izvrši uvid u broj prostorija za zadržavanje lica lišenih slobode, dimenzije prostorija, opremljenost ležajevima, posteljinom i drugim sadržajima, osvjetljenje u prostorijama, obezbijeđenost grijanja, prisustvo vlage, mogućnost samoprovjetravanja, ispunjenost higijenskih uslova, opremljenost sanitarnim čvorovima, pristup vodi za piće, mogućnost komuniciranja zadržanog lica sa službenim licima, opremljenost video nadzorom, te procjenu da li u prostorijama postoje nestandardni predmeti koji bi se mogli koristiti za zlostavljanje i mučenje zadržanih lica.

Predmet posjete obuhvatio je i pregled policijskih evidencija, vrijeme zadržavanja lica, ostvarivanje prava na obrok i sadržaj obroka, način sačinjavanja zapisnika o zadržavanju, razgovor sa službenicima Jedinice za obezbjeđenje ličnosti i objekata i Jedinice za profesionalne standarde.

Ilustracije radi prilikom obilaska prostorija u PS Tuzla utvrđeno je da se prostorije za zadržavanje osoba lišenih slobode nalaze se u zgradi Policijske stanice Centar, PS Lukavac, PS Srebrenik i PS Gračanica,² prostorije predviđene za boravak osoba lišenih slobode u zgradi PS Centar nalaze se u podrumu, opremljene su krevetima na sprat, madracima i jastucima čije stanje u pogledu higijene nije zadovoljavajuće, prostorije imaju prirodno osvjetljenje, iako slabo zbog rešetke na prozoru, ne osjeća se prisustvo vlage, a svaka soba ima mokri čvor sa čučavcem i lavabo, u prostorijama za zadržavanje nema predmeta koji upućuju na sumnju na zlostavljanje zadržanih lica, zadržano lice može da ostvari komunikaciju sa službenim licem koje boravi u hodniku ispred soba (nema interfona, zvona za poziv i video nadzora), hodnik u kojem je smješten policijski službenik nema prirodnog osvjetljenja, nije provjetren i osjeti se vlaga, policijski službenik dužan je svakih 15 min. evidentirati ponašanje privedenog lica u Izvještaju o obilasku lica, a u skladu sa Uputstvom o lišenju slobode iz 2011. godine, u prostorijama za zadržavanje nije zatečeno niti jedno lice, prema navodima policijskih službenika u prostorijama za zadržavanje se ne smještaju zajedno punoljetna i maloljetna lica, te žene i muškarci, ukoliko se lica zadržavaju duže od 8 sati, službenici su obavezni uručiti puni obrok.

Metodom slučajnog uzorka Ombudsmeni su izvršili uvid u više predmeta koji su formirani povodom zadržavanja lica, pa je utvrđeno da je matična evidencija zadržanih i pritvorenih osoba ustrojena i vodi se u skladu sa odredbama Zakona o krivičnom postupku FBiH¹. Naime za svako lice lišeno slobode sačinjen je Zapisnik o oduzimanju slobode u kojem se, između ostalog unosi da je osoba kojoj je oduzeta sloboda upoznata u smislu člana 5. ZKP-a FBiH, na maternjem jeziku ili jeziku koji razumije o razlozima oduzimanja slobode, poučena da nije dužna dati iskaz, da ima pravo na branioca kojeg može sama izabrati kao i o tome da ima pravo da njena porodica, konzularni službenik ili osoba koju ona odredi bude obaviještena o oduzimanju slobode, Zapisnik o otpustu osobe kojoj je oduzeta sloboda, Zapisnik o predaji osobe, Zapisnik o pretresu, Potvrda o

¹ Službene novine Federacije BiH, broj 35/03, 37/03 i 56/03

prijemu osobe kojoj je oduzeta sloboda, Izvještaj o obilasku i Zapisnik o predaji lica iz pritvorskih prostorija. Ukoliko su kod prijema osobe vidljive povrede, takva se činjenica unosi u zapisnik, pruža joj se medicinska pomoć ili se odvodi na specijalistički pregled, a nalaz ljekara ulaže u dosje. Svaki zapisnik predviđa mogućnost davanja primjedbi osoba lišenih slobode, a ukoliko se primjedbe odnose na postupanje policijskih službenika, iste se prosljeđuju Jedinici za profesionalne standarde. Prema podacima dobijenim u razgovoru sa načelnikom Odjeljenja za unutrašnje istrage Jedinice za profesionalne standarde, primjedbe na postupanje policijskih službenika se prosljeđuju Odboru za žalbe građana koji odobrava provođenje unutrašnje istrage.

Ukoliko Jedinica za profesionalne standarde utvrdi osnovanost predstavke, odnosno povredu službene dužnosti, disciplinskoj komisiji dostavlja inicijativu za pokretanje postupka za utvrđivanje disciplinske odgovornosti. Disciplinska komisija odlučuje rješenjem na koje je moguće uložiti žalbu Policijskom odboru. U tom trenutku u toku su bila dva postupka suspenzije policijskih službenika sa radnih zadataka zbog utvrđene povrede kodeksa.

Pitanje 27 pristup ljekaru od samog lišavanja slobode

U pogledu navoda "da je pristup ljekaru (tj. korištenje službe za hitnu pomoć), generalno obezbijeđeno samo kada to naredi tužilac ili sudija ili kada zatvorska ustanova odbije da prihvati određenu osobu dovedenu iz policije , jer su na njoj vidljive povrede " Ombudsmeni ističu da im misu poznati slučajevi da se licima lišenim slobode, koji su od strane policijskih službenika zatražili hitnu medicinsku pomoć, takvim zahtjevima nije udovoljilo. Svakako ne poričući navode iznesene u navedenom izvještaju Ombudsmeni će pratiti preporuke i mijenjati ono na šta Komitet stavlja zamjerke.

Pitanje 81 i 82 pritužbe i inspekcije

Pitanje nezadovoljstva osuđenih lica se najčešće iskazuje kroz žalbe koje osuđene osobe upućuju različitim institucijama. Uglavnom se žalbe mogu svrstati u dvije grupe, i to na one koje se odnose na sam sistem izvršenja krivičnih sankcija unutar zavoda, u što spada: pravo na sigurnost, pravo na zdravstvenu zaštitu, ishrana, tretman i resocijalizacija, radno angažovanje, obrazovanje, unutrašnje zavodske pogodnosti, zadovoljavanje vjerskih potreba i sl., te na drugu grupu žalbi koja se odnosi na prava o kojima se odlučuje izvan zavoda, kao što je pitanje uslovnog otpusta i premještaja u drugi zavod. Razmatranje žalbi osuđenih lica, pored kvaliteta procedura, povlači, odnosno nameće i odgovornost nadležnih organa zbog čega je pitanje odgovornosti za eventualno kršenje prava pritvorenih i osuđenih lica važno usmjeriti prema stvarnom nosiocu te odgovornosti, propisane zakonom. Ovo je posebno značajno sa aspekta kome osuđeno lice upućuje žalbu, jer je prisutna praksa da se žalbe najčešće upućuju zavodu, iako prema zakonodavstvu, koje propisuje izvršenje krivičnih sankcija u BiH, postoje različiti subjekti odgovorni za ovu oblast.

Posjeta ustanovama je bila prilika da Ombudsmeni razmotre koliko su uspostavljeni mehanizmi žalbenih postupaka efikasni sa pozicije osuđenika. Tom prilikom je konstatovano da postoje različiti načini evidentiranja žalbi osuđenih lica unutar samih ustanova, od toga da se u nekim ustanovama vode evidencije žalbi u okviru molbenih raporta koji se upućuju direktoru ustanove, što je posebno karakteristično za ustanove u Republici Srpskoj i neke u Federaciji (KPZ Bihać). Ovakvo evidentiranje žalbi otežava njihovo selektiranje u odnosu na prava na koja se osuđene osobe žale, jer je nesporno da postoji pravna razlika između molbe i žalbe, uključujući i zakonsku osnovu za to. Neke ustanove u Republici Srpskoj su uvele praksu organizovanja osuđeničkih savjeta preko kojih osuđenici mogu artikulirati svoje žalbe. Podržavajući organizovanje osuđeničkih savjeta, posebno u dijelu razmatranja pitanja koja se odnose na njihova prava, potrebno je ukazati

na nužnost postojanja i žalbenog mehanizma za osuđena lica koja nisu spremna da o svojim zahtjevima za uživanje prava raspravljaju unutar osuđeničkih kolektiva.

Nepostojanje odvojene evidencije žalbi otvara i pitanje jasnih procedura postupanja po žalbama. U nekim ustanovama uopšte ne postoji sistem registracije ni molbi, ni žalbi (KPZ Orašje, KPZ Mostar, KPZ Bihać, KPZ Busovača), već direktor ustanove obavlja razgovore sa osuđenim licama, a na njihov zahtjev. Osuđenici u KPZ-u Orašje su ukazali da njihove pritužbe često ne dolaze do direktora, te se povodom istih ne reaguje na odgovarajući način.

U KPZ-u Mostar žalbe se, u pismenoj formi, dostavljaju direktoru i zamjeniku direktora, koji poduzimaju potrebne aktivnosti na njihovom ispitivanju i rješavanju. Evidencije žalbi nisu uspostavljene, a praksa održavanja molbenih raporta je ukinuta jer je utvrđeno da ovako uspostavljen mehanizam nije djelotvoran.

U KPZ-u Zenica je način postupanja po pritužbama osuđenih lica uređen Uputstvom o postupanju po pritužbama osuđenih lica, koji je donio direktor Zavoda, a koji predviđa trostepenost rješavanja pritužbi. Prvi nivo rješava službeno osoblje, u drugom nivou to čine pomoćnici direktora, dok u trećem nivou po žalbi odlučuje direktor Zavoda. Međutim, navedena procedura podnošenja pritužbi od strane osuđenih lica se najčešće ne poštuje, s obzirom na to da se najveći broj osuđenika direktno obraća direktoru ustanove. Broj žalbi upućenih direktoru je nametnuo potrebu da se uspostavi njihova evidencija, iako kao takva nije propisana, niti Uputstvom, niti bilo kojim drugim aktom.

Ombudsmeni primjećuju da u nekim ustanovama direktori praktikuju izravno obraćanje osuđenih lica, odnosno mogućnost direktne komunikacije osuđenika sa direktorom, dok se istovremeno u drugim ustanovama smatra da komunikacija sa osuđenim licama treba biti u u domenu zatvorskog osoblja, prevashodno službe tretmana.

Pored obraćanja ustanovama u kojim se nalaze na izdržavanju kazne, osuđena lica se obraćaju i ministarstvima pravde, Ombudsmenu i drugim institucijama. U nekim ustanovama osuđenici se mogu obraćati Ombudsmenima putem otvorenih pisama, koje ustanove registruju u svojoj evidenciji, i gdje ustanova zadržava kopiju žalbe i dodaje svoje izjašnjenje u odnosu na navode žalbi. Obrazloženje uprave za ovakvo postupanje jeste da se nastoje prevenirati pojave zbog kojih osuđena lica podnose žalbe. Prilikom posjeta ustanovama stekao se utisak da u pisanoj korespondenciji osuđenika nije osiguran minimum privatnosti i da je u nekim ustanovama ova korespondencija potpuno pod nadzorom uprave zatvora. Zabilježeni su i slučajevi da pismena koja su osuđena lica uputila drugim institucijama, prvenstveno Ombudsmenu, uopšte nisu izašla iz KPZ-a. Nesporno je da je u cilju osiguranju pristupa Ombudsmenima potrebno uspostaviti ormariće za žalbe, kojima će pristup imati isključivo Ombudsmeni, te da takvi ormarići moraju biti postavljeni na mjesta koja nisu pod videonadzorom.

Nažalost, osuđena lica i dalje smatraju da su žalbeni mehanizmi neefikasni i nepravedni. Ombudsmeni konstatuju da u sistemu izvršenja krivičnih sankcija nije unificirano postupanje po žalbama osuđenih lica, te su prisutne slijedeće prakse: tretiranje žalbi kao molbenih raporta, trostepenost u žalbama, s tim što se negdje evidentiraju (KPZ Zenica), a negdje ne, žalbe upućene direktno direktoru, što je u praksi najzastupljeniji oblik, a uz nepostojanje evidencije žalbe. Ombudsmeni su nakon posjete svim kazneno-popravnima zavodima došli do zaključka da ne postoji ujednačen sistem zaprimanja, evidentiranja i rješavanja pritužbi osuđenih lica, odnosno da postupak po njihovim žalbama uglavnom ovisi o domišljatosti zatvorskih uprava. Istovremeno, ZIKS BiH u čl. 80, st. 3, propisuje da će Ministarstvo pravde BiH donijeti pravilnik kojim se reguliše unutrašnje razmatranje molbi, žalbi i drugih podnesaka koji podnose pritvorenci i zatvorenici u cilju zaštite svojih prava.

Pitanje 140 zakonska zaštita tokom boravka u ustanovama

Ombudsmeni navode da su još davne 2009. godine objavili *Specijalni izvještaj o stanju u ustanovama za zbrinjavanje mentalno invalidnih lica u Bosni i Hercegovini* kojim su date preporuke organima vlasti u Bosni i Hercegovini na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini s ciljem povećanja kvaliteta zbrinjavanja i brige o korisnicima u ustanovama te povećavanja svijesti nadležnih o stanju ljudskih prava u ovoj oblasti. Pitanje rada ovih ustanova ponovo je aktuelizovano donošenjem odluke Ustavnog suda BiH i Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu u predmetu Hadžimejlić i drugi protiv BiH.

Iako preventivni mehanizam u Bosni i Hercegovini još uvijek nije uspostavljen a evidentno je, da postoji potreba da se ove ustanove ponovo obiđu radi poređenja stanja u odnosu na 2009. godinu, Ombudsmeni su iako ograničeni materijalnim i finansijskim kapacitetima u 2016. godini započeli aktivnost ponovnog obilaska ustanova. U sklopu tih aktivnosti dosad su obišli sljedeće ustanove; Zavod za zaštitu omladine „Pazarić“, Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidnih osoba „Bakovići“, Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidnih osoba u Fojnici „Drin“, Javnu zdravstvenu ustanovu Psihijatrijska bolnica „Sokolac“, Dom za socijalno i zdravstveno zbrinjavanje osoba sa invaliditetom i drugih osoba „Stolac“, JU Psihijatrijska bolnica Kantona Sarajevo Jagomir, JU Zavod za specijalno obrazovanje i odgoj djece Mjedenica. Osim toga, planirano je da još posjete Zavod za liječenje, rehabilitaciju i socijalnu zaštitu hroničnih duševnih bolesnika „Jakeš“ Modriča, Zavod za zaštitu ženske djece i omladine „Višegrad“, Dom za djecu i omladinu ometenu u razvoju „Prijeđor“ i Centar za prihvatanje starih i iznemoglih osoba i beskućnika Duje općine Doboj Istok. Nakon okončanja svih posjeta i analize utvrđenog stanja na terenu detaljno stanje u ustanovama gdje su smještena lica sa intelektualnim teškoćama, biće prikazano u specijalnom izvještaju.

Odjel za zaštitu prava pritvorenika/zatvorenika

Dr. Nenad Babić
disciplina

0203-46630
03-11-2016

KLINIČKI CENTAR UNIVERZITETA U SARAJEVU

KABINET GENERALNE DIREKTORICE

GENERALNA DIREKTORICA

Prof dr Sebilja Izetbegović

Sarajevo, 31.10.2016.

Broj:

MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE

BOSNE I HERCEGOVINE

MINISTRICA

Gđa Semiha Borovac

Predmet: **Odgovor na dopis Ministrica za ljudska prava i izbjeglice, gđe Semihe Borovac, No 03-37-1845-17/13 od 12.10.2016.godine, a vezano za izvještaj o posjeti Bosni i Hercegovini Komiteta za prevenciju torture i nehumanog i degradirajućeg tretmana i kažnjavanja (CPT)**

Poštovana,

Po uvidu u Izvještaj Vladi Bosne i Hercegovine o posjeti Bosni i Hercegovini Evropskog Komiteta za sprječavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT) koji je usvojen na 59. sjednici Vijeća ministara Bosne i Hercegovine dana 6.06.2016, evidentno je da je Delegacija Komiteta ispitala situaciju pacijenata u hospitalnom tretmanu u dvije psihijatrijske ustanove u Kantonu Sarajevu. Jedna od ustanova je Psihijatrijska klinika KCU Sarajevo. Izražavamo zahvalnost za ovaj trud i povratne Informacije sadržane u Izvještaju Komiteta.

Komitet je uočilo pozitivan i brižan pristup osoblja prema pacijentima u Psihijatrijskoj klinici KCUS. Zabilježeno je da je osoblje reagiralo na odgovarajući način u situacijama kada su imali nekoliko incidentnih situacija psihomotorne agitacije među pacijentima. Posebni naglasak je upućen na uslove koji su tehnički manje dobri. Također smo dobili određene sugestije vezano za pravilnu primjenu procedura liječenja i bezuvjetne primjene odredbi Zakona o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama Federacije Bosne i Hercegovine.

Još jednom, izražavamo zadovoljstvo zbog, u osnovi pozitivnog dojma Komisije u toku posjete našoj Klinici, kao i zahvalnost zbog povratnih informacija sadržanih u ovom izvještaju, a koje će predstavljati prioritet pri unaprjeđenju kvalitete i sigurnosti usluga koje pružamo našim pacijentima. U nadi da će slijedeća posjeta Komiteta rezultirati apsolutno pozitivnim izvještajem, uložiti ćemo napore, u skladu sa našim mogućnostima da se ovo realizira.

S poštovanjem

Generalna direktorica KCUS

Prof. dr. Zvezdana Izetbegović

**REPUBLIKA SRPSKA
MINISTARSTVO PRAVDE**

Trg Republike Srpske 1, Banja Luka, tel: 051/339-535, faks 051/339-650, E-mail mpr@mpr.vladars.net

Broj: 08.030/240-179/16
Datum: 08.9.2016. godine

**MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE
SARAJEVO**

PREDMET: Izvještaj Ministarstva pravde Republike Srpske po izvještaju Evropskog komiteta za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT), dostavlja se.-

U vezi sa izvještajem Evropskog komiteta za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT), sačinjenog nakon posjete Ministarstvu pravde i kazneno-popravnim ustanovama Republike Srpske u periodu od 29.9.-09.10.2015. godine, dostavljamo odgovore na primjedbe i preporuke Komiteta.

Takođe, obavještavamo vas da je Ministarstvo pravde kopije izvještaja Komiteta, odmah po prijemu prosljedilo kazneno-popravnim zavodima u Banja Luci, Doboju, Istočom Sarajevu, Foči i Bijeljini radi komentara, te u tom smislu ovaj izvještaj predstavlja usaglašeni odgovor Ustanova u kojima su posjete izvršene i Ministarstva pravde Republike Srpske.

Komentari na izvještaj daju se po rednim brojevima paragrafa koji se odnose na konkretne primjedbe ili preporuke, kako slijedi:

Paragraf 83.

U vezi sa konstatacijom Komiteta da je „KPZ Foča i dalje jedini KPZ zatvorenog tipa u Republici Srpskoj“ želimo da naglasimo da ova konstatacija nije tačna. Naime, članom 251. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija kao ustanove zatvorenog tipa definisane su i Kazneno-popravni zavod Banja Luka i Kazneno-popravni zavod Bijeljina.

Paragraf 84.

Na osnovu preporuke iz Izvještaja, u svim ustanovama izvršene su provjere o eventualnom zlostavljanju osuđenih i pritvorenih lica. Tom prilikom rukovodioci ustanova obavili su razgovore sa rukovodnim radnicima službe

obezbeđenja i radnicima službe obezbeđenja koji rade u neposrednom dodiru sa zatvorenim i pritvorenim licima. Na osnovu dobijenih saznanja stekao se utisak da su pojedini osuđenici i pritvorenici dali pogrešne informacije delegaciji CPT-a. Napominjemo da je svaki novoprimiti osuđenik i pritvorenik bez odlaganja upoznat sa važećim propisima vezano za kućni red. Takođe, mogućnost podnošenja pritužbi u redovnoj proceduri može se vršiti i preko sandučeta koje je postavljeno za tu namjenu na odjeljenju za osuđena lica.

U proteklom periodu, po planu obuke zaposlenog osoblja kazneno-popravnih ustanova, više puta su organizovane edukacije za sve radnike Ustanove sa temama iz Evropskih zatvorskih pravila, standarda CPT-a i Evropske konvencije o sprečavanju mučenja i neljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja. Rješavanje konfliktnih situacija vršimo bez upotreba sredstava prinude, a što je vidljivo iz postojeće dokumentacije u dužem prethodnom periodu.

Provjerom kroz službene evidencije koje se vode u KPZ Banja Luka u odnosu na pritvorena lica dok su smještena na Odjeljenju pritvora, kao i uvidom u lični list pritvorenika koji se žalio na navodno zlostavljanje od strane službenih lica službe obezbeđenja, utvrđeno je da je nevedeno lice bilo izdvojeno u prostoriju bez opasnih stvari u periodu od 15.04.2015. godine od 17:45 časova do 16.04.2015. godine do 13:00 časova. O navedenom izdvajanju pismenim putem je obavješteno Ministarstvo pravde Republike Srpske i nadležni Okružni sud Banja Luka, dopisom broj 08/1.012/248-1903/15 od 16.04.2015. godine. Uz dopis su poslane i kopije službene zabilješke policajaca koji su obavljali dužnost navedenog dana, kao i izjave pritvorenog lica i drugih pritvorenih lica (tri lica) koja su bila smještena u istoj sobi sa predmetnim licem.

Sve informacije o navodnom zlostavljanju dana 16.04.2015. godine su netačne i predstavljaju neistinito svjedočenje pritvorenog lica koje se na Odjeljenju pritvora nalazilo duž i vremenski period prije sporne situacije. Navedeno lice je tokom boravka na pritvoru premještanu u više soba radi neslaganja sa drugim pritvorenim licima. Razlozi za premještanje su bili brojni, od toga da je lice konstanto uzimalo stvari bez pitanja od drugih lica sa kojim je bio smješten u sobi, na šta su se oni često žalili. Takođe, predstavljao je sebe kao nekog ko ima poznanstva i veze sa visokim funkcionerima Ministarstva unutrašnjih poslova, po čijem nalogu on navodno i boravi i tajno radi na Odjeljenju pritvora radi rasvjetljavanja nekih misterioznih krivičnih djela, što je dodatno unosilo nemir i nervozu kod drugih pritvorenih lica.

Naravno da ovo nisu bili tačni navodi, kao ni navodi o eventualnom premlaćivanju, jer je lice dana 15.04.2015. godine poslije bacanja tacne sa hranom izvedeno iz sobe u koju je smješteno bez upotrebe sile, nakon čega je u drugoj sobi izvršen detaljan pretres lica i stvari, što je i redovna procedura pri izdvajanju lica u posebnu prostoriju, a s obzirom da je lice bilo i ranije psihički nestabilno izdvojen je u prostoriju bez opasnih stvari radi sprečavanja eventualnog samopovređivanja i samo je u sobi gdje je vršen pretres bilo bez garderobe dok je vršen detaljan pretres, nakon čega je u pratnji policajaca sa Odjeljenja i dežurnog zavoda sproveden u prostoriju bez opasnih stvari, sa svom garderobom koju je imao na sebi. Dalje, navedeno lice nije boravilo u toj prostoriji dva dana kako ono to navodi, već manje od 24 časa, i imao je

zdravstvenih problema sa plućima i prije ovoga događaja, tako da se upala pluća ne može dovoditi u vezu sa ovim izdvajanjem u trajanju od 19 časova.

Napominjemo da je direktor Ustanove sa svojim pomoćnicima iz službe obezbjeđenja obišao lice dana 16.04.2015. godine, te je samim tim jasno da Uprava zatvora redovno obilazi pritvorsko odjeljenje kao i direktni kontakt sa pritvorenicima, i da je isto jutro obavio razgovor sa licem, da su prikupljene izjave očevidaca, kako pritvorenih lica, tako i službenih lica i da je na osnovu toga već 16.04.2015. godine poslano obavještenje prema Ministarstvu pravde RS i Okružnom sudu Banja Luka, i da je lice isti dan vraćeno u pritvorsku sobu.

Što se tiče navoda u Izvještaju da je pritvoreno lice dobilo upalu pluća nakon što je smješten u medicinsku prostoriju, tj. nakon 21.04.2015.godine, moramo konstatovati da je u zdravstvenom kartonu pritvorenog lica evidentiran medicinski nalaz doktora specijaliste Borisa Dojčinovskog od 13.04.2015.godine, u kojoj je već konstatovana bronhopneumonija i propisana je adekvatna terapija.

Iz navedenih dokumenata jasno je da je navedeni slučaj opisan samo na osnovu izjave pritvorenog lica i da nije sagledana dokumentacija iz pritvorskog lista koja se nalazi u pritvorskom odjeljenju i apsolutno dokazuje da su navodi pritvorenog lica netačni. U izvještaju Komiteta navodi se da je u pitanju „jedan pritvorenik“ i zbog toga smatramo da je bitno da se izvrši potreban uvid u cjelokupan predmet, jer se radi o netačnim podacima i nije utvrđeno potpuno činjenično stanje.

Želimo i ovim putem da vas upoznamo da u pritvorskom odjeljenju u KPZ Banja Luka rade stručna i obučena lica službe obezbjeđenja, da se poštuju zakonski propisi i da je postupanje sa pritvorenim licima čovječno i sa poštovanjem njihovog ljudskog dostojanstva, s očuvanjem njihovog tjelesnog i duševnog zdravlja, vodeći pri tome računa da se održi i potreban red i disciplina u Ustanovi.

Paragraf 85

Pravilnikom o kućnom redu u ustanovama za izvršenje mjere pritvora (Službeni glasnik Republike Srpske broj 35/11) u članu 40. definisano je da izdvajanje pritvorenika traje samo dok postoje razlozi zbog kojih je izdvajanje izvršeno, te da primjena mjere izdvajanja u posebnu prostoriju može trajati najduže 48 časova jednokratno. Takođe, o svakom izdvajanju pritvorenika obavještava se nadležni sud. Na osnovu izloženog, mišljenja smo da je način regulisanja ovog pitanja u skladu sa preporukom komiteta, jer se u praksi najčešće dešava da izdvajanje traje manje od 24 časa.

Paragraf 86

Mišljenja smo da su predstavnici Komiteta nedovoljno sagledali događaj koji se desio 29.06.2015. godine (a ne 30.06.2015. godine, kada je bilo već sagledano stanje), kako ga u Izvještaju nazivaju „slučaj peticija“, te da su bez potpunog sagledavanja pismene i video dokumentacije donijeli sud da se radi o „pretjeranoj reakciji“. Napominjemo da je sagledavanje ove situacije bilo samo jednostrano i da su samo uzete izjave od par osuđenih lica. Uprava Kazneno-

popravnog zavoda Banja Luka stoji na raspolaganju da u svakom momentu bude izvršen uvid u cjelokupan predmet, kroz koji bi se pregledom video zapisa i pismenim izjavama službenih lica i osuđenih lica mogle prezentovati sledeće činjenice :

- Apsolutno je netačna tvrdnja da je osuđeno lice „umjesto jedne uzeo dvije palačinke, a nije bio u mogućnosti da pismeno obrazloži ponašanje zbog lošeg poznavanja srpskog jezika budući da je većinu života proveo u Njemačkoj“.

Naprotiv, radilo se o nedozvoljenoj trgovini palačinkama (više komada), koje su pravljene i prodavane drugim licima o čemu posjedujemo više izjava, operativnih saznanja i video snimak.

- Takođe, posjedujemo video snimak razgovora policajaca Savić Aleksandra i osuđenog lica Gajić Saše na kome se apsolutno ne može tvrditi da je policajac udario šamar navedenom osuđenom licu. Napominjemo da iz izjava kako služenih lica tako i osuđenih lica nemamo dokaz da je neko vidio bilo kakvo šamaranje osuđenika.

- Posjedujemo video zapis nedozvoljenog prikupljanja izjava, ulaska i izlaska iz spavaona (ulazak lica u tuđe sobe nije dozvoljen) kao i više od 20 izjava osuđenih lica da su potpisali peticiju iako nemaju nikakvih pritužbi na rad pripadnika službe obezbjeđenja. Neki su priznali da su potpisali jer su se bojali reakcije „neformalne grupe“ koja je skupljala potpise, tako da su se potpisali iz straha i radi svoje sigurnosti.

- Takođe, imamo zabilješke služenih lica i izjave osuđenih lica, kao i izjavu vođe „neformalne grupe“ da je izjavio i da je prijetio da će oni „čerečiti policajce“.

- Iz razgovora obavljenih sa pojedinim osuđenicima došlo se do saznanja da su namjere „neformalne grupe“ daleko ozbiljnije od viđenog ali iz razloga svoje lične bezbjednosti nisu bili spremni da napišu izjave o navedenom.

- Analiziranjem „neformalne grupe“ putem svih evidentnih činjenica uočena je i činjenica da grupu sačinjavaju višestruki povratnici, da su osuđena lica ranije evidentirana kao organizatori pobuna u zatvorima i da su to većinom osuđenici koji su iza sebe imala izrečene disciplinske kazne, a neki od njih su ranije imali izrečene posebne mjere bezbjednosti, tipa smještaja u Odjeljenje pojačanog nadzora i programa postupanja.

Pored sagledavanja svih ovih aktivnosti bitno je napomenuti da su obavljeni razgovori sa svim mogućim podstrekačima ovog nezakonitog načina organizovanja, kao i pisanja tzv. peticije i tek po sagledavanju cjelokupnog materijala određeni broj osuđenih lica je smješten dana 30.06.2015. godine u Odjeljenje pojačanog nadzora i programa postupanja (svi osuđenici neposredno po izdvajanju lično i pojedinačno su upoznati o razlozima), a zatim je dat prijedlog za pokretanje disciplinskog postupka.

O navedenim aktivnostima oko ovog cjelokupnog događaja smo obavjestili Ministarstvo pravde RS u Bezbjednosnoj procjeni od 10.07.2015.godine.

Paragraf 87.

Kao što smo istakli u prethodnom komentaru, smatramo da je potrebno u navedenom slučaju da predstavnici komiteta sagledaju svu dokumentaciju i da tek po sagledavanju ukupnog stanja steknu cjelovit uvid o navedenom slučaju.

Takođe, želimo da vas upoznamo da se u KPZ Banja Luka kontinuirano radi na jačanju discipline i reda sa obaveznim upoznavanjem dešavanja oko nas i stvaranjem bezbjednih uslova za život lica lišenih slobode i rad služenih lica u zatvoru uz obavezno poštovanje osnovnog elementa dinamičke bezbjednosti koji obuhvaća lične odnose i stav prema drugima (osuđenim licima), te obavljanje zadataka efikasnog zatvorskog služenika.

U prilog ovome navodimo vaš citat iz Paragrafa 88 „Pored toga, u KPZ Banja Luka i osuđenici i pritvorenici sa kojima je delegacija obavila razgovor naveli su da su

epizode unutarzavodskog nasilja rijetke i da su zaposlena lica u svim takvim slučajevima brzo reagovala“.

Paragraf 89.

Po odredbama Zakona o posebnom režimu izvršenja kazne zatvora („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 30/10), u ovo odjeljenje se raspoređuju osuđena lica koja za vrijeme izvršenja kazne zatvora bitno ugrožavaju bezbjednost u ustanovi, narušavaju red i disciplinu, kao i lica za koja se utvrdi da su sve ranije preduzete mjere postupanja prema njima ostale bezuspješne.

Svrha rasporeda u Odjeljenje je sprečavanje svih oblika ponašanja osuđenih lica koja za cilj imaju narušavanje formalnog sistema i organizacije rada kazneno-popravnih ustanova, kroz primjenu posebnih metoda i oblika rada.

Raspored u Odjeljenje ne tretira se kao disciplinska kazna.

Iz navedenih zakonskih odredbi vidljivo je da se raspored u odjeljenje primjenjuje kao krajnja mjera, i to nakon prethodne primjene svih zakonom propisanih radnji i postupaka u cilju predupređivanja i sprečavanja onih oblika ponašanja koji bitno utiču na funkcionisanje i bezbjednost ustanove, ali i drugih osuđenih lica u ustanovi. Takođe, posebno želimo da naglasimo da se ovdje radi o primjeni tretmana i provođenju programa postupanja koji je donesen od strane stručnog tima u ustanovi, a ne o bilo kojoj vrsti prava osuđenih lica.

U praksi, to znači sledeće: prema osuđenim licima koja ne poštuju i u značajnoj mjeri krše odredbe zakona i pravila ponašanja, koji ugrožavaju bezbjednost drugih lica i ustanove, ili koja se ponašaju agresivno i bez uvažavanja integriteta i dostojanstva drugih osuđenih i službenih lica, shodno zakonskim obavezama, postupa se na način da se u cilju prevladavanja ovakvih vrsta ponašanja primjenjuju oblici pojačanog individualnog rada stručnih lica službe tretmana i pojačanog nadzora u prostorijama gdje borave ili rade. Takođe, postoji propisano utvrđivanje disciplinske odgovornosti u slučaju ako se ispune određeni uslovi, što je takođe zakonom utvrđeno. Osim navedenog, uprava ustanove na raspolaganju ima i smještaj u odjeljenje sa pojačanim nadzorom, u trajanju do tri mjeseca, kao i administrativnu mjeru usamljenja, u trajanju do dva mjeseca, koja se može izreći osuđenom licu koje svojim ponašanjem uporno remeti red i disciplinu, ugrožava bezbjednost ustanove i predstavlja ozbiljnu opasnost za lica i imovinu u ustanovi, uz prethodno mišljenje zavodskog ljekara.

Na žalost, postoji izvjestan broj osuđenih lica kod kojih se korekcija ponašanja nije mogla postići primjenom navedenih metoda rada i mjera, te se ukazala potreba za primjenom ovakvog načina postupanja. Napominjemo da

upućivanje prijedloga ustanova za raspored u ovo odjeljenje predstavlja promjenu programa postupanja, i utvrđeno je na osnovu zajedničkog mišljenja službe tretmana i službe obezbjeđenja. Na kraju krajeva, čak i površnim uvidom u lične listove-dosijea osuđenih lica raspoređenih u odjeljenje može se uočiti da su prije rasporeda gotovo svi oni više puta disciplinski tretirani, da su im izricane disciplinske kazne, da su prema njima primjenjivane mjere pojačanog nadzora i smještaja u odjeljenje pojačanog nadzora, a nerijetko i mjera usamljenja.

Zbog svega naprijed navedenog, ne može se složiti sa konstatacijom Komiteta, koji „odbacuje ovakav pristup budući da se time otvaraju vrata administrativnoj zloupotrebi gdje se zatvorenima uskraćuje mogućnost ulaganja žalbe na mjeru koju je izrekla zavodska uprava, a koja može biti proizvoljna“. Kao prvo, o rasporedu u ovo odjeljenje odlučuje ministar pravde na prijedlog rukovodioca kazneno-popravne ustanove, a ne zavodska uprava, kako navodi Komitet. Takođe, ne postoji mogućnost da odluka o rasporedu bude „proizvoljna“, obzirom da u predlaganju učestvuju stručni tim službe tretmana i služba obezbjeđenja, dakle osobe koje su mjerodavne za davanje ovakve vrste mišljenja i prijedloga. Ne vidimo ni razlog da se ukupna opisana procedura posmatra kao „administrativna zloupotreba“.

Što se tiče pitanja prava na ulaganje žalbe na odluku o rasporedu, ono nije Zakonom predviđeno, prije svega iz razloga što se ne radi o utvrđivanju bilo koje vrste prava osuđenih lica, već je u pitanju promjena programa postupanja. Učešće osuđenog lica u ovoj situaciji koja je opisana, očekuje se prije svega u ličnom učešću u provođenju programa postupanja i korigovanju svih oblika ponašanja koja su u suprotnosti sa utvrđenim pravilima, zbog čega se i predviđa vremensko trajanje rasporeda na određeni period (šest mjeseci), kako bi se time upravo potaklo prihvatljivo ponašanje osuđenika. Naravno, podrazumjeva se da stručni tim prati i nadgleda ponašanje osuđenih lica u odjeljenju za ovo vrijeme, na osnovu čega se predlaže produženje ili obustava rasporeda.

Paragraf 90.

Povodom zapažanja i preporuka da se osuđenim licima raspoređenim u Odjeljenje posebnog režima KPZ Foča ponudi veći spektar svrsishodnih aktivnosti, te da se istim treba omogućiti više kontakata sa vanjskim svijetom, pri čemu otvorene posjete trebaju biti pravilo a zatvorene posjete izuzetak, ističemo da su i do sada svim osuđenim licima koja su u Odjeljenje posebnog režima KPZ Foča raspoređena na način predviđen članom 5. Zakona o posebnom režimu izvršenja kazne zatvora ("Službeni glasnik RS" broj 30/10), omogućene različite aktivnosti tokom trajanja rasporeda u pomenuto odjeljenje.

Naime, u KPZ Foča se na osnovu prijedloga stručnog tima za svako osuđeno lice kojem je izrečena mjera smještaja u ovo odjeljenje, sačinjava individualni program postupanja kojim se određuje tretman osuđenog lica za vrijeme trajanja rasporeda. Individualni program postupanja se sačinjava na osnovu detaljne analize svih faktora rizika i potreba tog osuđenog lica (bezbjednost, ličnost, zdravstvene potrebe, sportsko-rekreativne i radno-terapijske potrebe). U skladu sa tim, sva osuđena lica raspoređena u odjeljenje imaju pravo na boravak na

svježem vazduhu u trajanju od dva sata kao i dva sata dodatnih sportsko-rekreativnih aktivnosti na otvorenom prostoru, sportskom igralištu uz korištenje sprava za vježbanje. Takođe, ova osuđena lica imaju na raspolaganju mogućnost da svakodnevno učestvuju u radu sekcija organizovanih u okviru Odjeljenja sa posebnim režimom i to likovnoj, šahovskoj i stono-teniskoj sekciji. Još ističemo da je svim osuđenim licima koja su raspoređena u Odjeljenje sa posebnim režimom ponuđena mogućnost radnog angažovanja na izradi suvenira od papira "origami tehnikom" i oslikavanja suvenira ili radnog angažovanja na ekonomskim poslovima u odjeljenju (rad u vešeraju i na održavanju higijene odjeljenja). Trenutno su tri osuđena lica radno angažovana na izradi suvenira od papira origami tehnikom, dok su tri osuđena lica radno angažovana na poslovima pranja posteljine i odjeće, te održavanju higijene odjeljenja. Ostala osuđena lica nisu iskazala želju za radnim angažovanjem. Važno je naglasiti da se sve navedene

aktivnosti, osim boravka na svježem vazduhu, organizuju u grupama koje čini od dva do četiri osuđena lica u skladu sa bezbjednosnim procjenama, tako da je osuđenim licima omogućeno međusobno druženje i komunikacija. Imajući u vidu sve gore navedeno, osuđeni svakodnevno imaju od šest do osam sati različitih aktivnosti van prostorije u kojoj borave. Dalje, sva osuđena lica imaju na raspolaganju TV prijemnike sa raznovrsnim programima kablovskog operatera, a ustanova obezbjeđuje i dnevne novine kao i mogućnost korištenja zavodske biblioteke, tako da isti time mogu dodatno popuniti i organizovati korištenje svog slobodnog vremena.

Kada su u pitanju kontakti sa spoljnim svijetom osuđenih lica raspoređenih u Odjeljenje sa posebnim režimom, ističemo da se oni u odjeljenju obavljaju u skladu sa članom 11. Zakona o posebnom režimu izvršenja kazne zatvora i članovima 50. i 53. Pravilnika o kućnom redu odjeljenja sa posebnim režimom ("Službeni glasnik RS" broj 38/11). U skladu sa navedenim propisima, kontakti osuđenih lica sa spoljnim svijetom se obavljaju putem dopisivanja, telefonskih razgovora i posjeta, a prema citiranim odredbama, osuđena lica raspoređena u odjeljenje imaju pravo na **najmanje** jedan telefonski razgovor sedmično sa članovima svoje porodice, te **najmanje** jednu redovnu posjetu mjesečno u trajanju od 60 minuta. Rasporedom dnevnih aktivnosti osuđenih lica u Odjeljenju sa posebnim režimom predviđeno je da se redovni telefonski razgovori osuđenih lica obavljaju ponedjeljkom i petkom, dakle dva puta sedmično i to dva telefonska razgovora u trajanju po 10 minuta (jedan telefonski razgovor sa porodicom i jedan telefonski razgovor sa advokatom), s tim da se osuđenim, po njihovoj molbi, odobrava i vanredno korištenje telefona radi razgovora sa članovima porodice ili advokatom. Kada su u pitanju kontakti sa vanjskim svijetom putem posjeta, sva osuđena lica raspoređena u Odjeljenje sa posebnim režimom imaju pravo na najmanje jednu redovnu posjetu članova porodice i najmanje jednu posjetu advokata jednom mjesečno u trajanju od 60 minuta, s tim da se po molbi osuđenog, istima odobrava i produženo trajanje redovne posjete (duže od 60 minuta) kao i vanredne posjete članova uže i šire porodice. Posjete osuđenim licima u Odjeljenju sa posebnim režimom obavljaju se u tri prostorije, koje su smještene u holu odjeljenja, od kojih se dvije koriste za posjete osuđenim licima za koje je iz razloga bezbjednosti neophodan nadzor i kontrola pripadnika službe obezbjeđenja, dok se treća prostorija koristi za porodične posjete kod kojih nije neophodan nadzor i kontrola pripadnika službe obezbjeđenja.

Paragraf 92.

U vezi sa preporukom Komiteta „da se zatvorenici pismeno obavještavaju o razlozima upućivanja na odjeljenje sa pojačanim nadzorom ili razlozima za produženje boravka na ovom odjeljenju, te da im se garantuje pravo žalbe nezavisnom organu“, slično kao i u slučaju rasporeda u Odjeljenje posebnog režima izvršenja kazne zatvora, navodimo da se ovdje radi o primjeni tretmana i provođenju programa postupanja koji je donesen od strane stručnog tima u ustanovi, a ne o bilo kojoj vrsti prava osuđenih lica.

Takođe, u vezi konstatacije u Izvještaju da je u slučaju grupe zatvorenika smještenih u Odjeljenje sa pojačanim nadzorom i programom postupanja u KPZ Banja Luka 30. juna 2015. godine, u kontekstu afere sa "peticijom", odluka o njihovom upućivanju na ovo odjeljenje donijeta tek poslije tri sedmice, odnosno 21. jula, želimo da naglasimo da ovi navodi nisu tačni. Naime, osuđena lica su na prijedloge službe tretmana

i slušbe obezbjeđenja smješteni u Odjeljenje pojačanog nadzora i programa postupanja dana 30.06.2015. godine na osnovu Naredbe rukovodioca Ustanove koja je takođe donesena pomenutog dana, što se može provjeriti uvidom u lični list osuđenih lica.

Paragraf 95.

Povodom zapažanja i preporuka da se osuđenim licima smještenim u Odjeljenje pojačanog nadzora i intenzivnog programa postupanja KPZ Foča ponudi veći spektar svrsishodnih aktivnosti, kao i da se istim omogući više kontakata međusobno i sa vanjskim svijetom, napominjemo da se u KPZ Foča za svako osuđeno lice koja se u pomenuto odjeljenje smješta u skladu sa članom 141. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija RS ("Službeni glasnik RS" broj 12/10, 117/11, 98/13 i 44/16), sačinjava individualni program postupanja kojim se određuje tretman osuđenog lica za vrijeme trajanja ove posebne mjere za održavanje reda i discipline.

Individualni program postupanja se sačinjava na osnovu detaljne analize svih faktora rizika i potreba tog osuđenog lica (bezbjednost, ličnost, zdravstvene potrebe, sportsko-rekreativne i radno-terapijske potrebe). U skladu sa tim, osuđenim licima je omogućen odlazak u prostorije gdje se upražnjavaju sportsko-rekreativne aktivnosti, stoni tenis i sl. Slobodne aktivnosti se sastoje u mogućnosti korištenja zavodske biblioteke, štampanih publikacija i dnevnih novina koje obezbjeđuje ustanova, kao i kroz gledanje televizijskog programa kablovskih operatera i putem DVD-a. Boravak osuđenih lica na svježem vazduhu se organizuje u grupama od po 3 ili više osuđenih lica, s tim da se prilikom određivanja grupa vodi računa o razlozima bezbjednosti i željama osuđenih lica u pogledu druženja sa drugim osuđenim licima. Takođe, ističemo da osuđena lica smještena u Odjeljenje sa pojačanim nadzorom i programom postupanja imaju pravo na svakodnevni boravak na svježem vazduhu u trajanju od dva sata iza zgrade broj 1., dok osuđena lica kod kojih to dozvoljavaju razlozi bezbjednosti, koriste i jedan sat dodatnih sportsko-rekreativnih aktivnosti tokom boravka na svježem zraku u parku ispred zgrade broj 1. Prilikom određivanja radno-terapijskih aktivnosti

obavezno se vodi računa o razlozima bezbjednosti zbog koji su ta osuđena lica smještena u ovo odjeljenje, a trenutno su tri osuđena lica radno angažovana na poslovima održavanja higijene odjeljenja, održavanja parka i rada u magacinu osuđeničke opreme.

Kada su u pitanju kontakti osuđenih lica sa spoljnim svijetom, isti imaju pravo da primaju najmanje jednom u mjesecu članove i članice porodice u redovnu posjetu, čije trajanje je najmanje 60 minuta, što je propisano članom 85. stav 1. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija RS i članom 62. stav 3. Pravilnika o kućnom redu za izvršenje kazne zatvora ("Službeni glasnik RS" broj 36/11). U zavisnosti od klasifikaciono-stimulativne grupe osuđenog lica, rukovodilac ustanove može odobriti i češće redovne posjete kao i produženo trajanje tih posjeta. Osim ovoga, rukovodilac ustanove može odobriti i vanredne posjete tj. posjete lica koja nisu ući članovi porodice osuđenog. Sva osuđena lica kojima je izrečena posebna mjera smještaja u odjeljenje sa pojačanim nadzorom i programom postupanja imaju pravo na posjetu u trajanju koje zavisi od njihove klasifikaciono-stimulativne grupe i čije je trajanje od najmanje jednog pa do pet sati. Treba napomenuti, da neki od ovih osuđenih lica zadržavaju svoju klasifikaciono-stimulativnu grupu i nakon smještaja u pomenuto odjeljenje (osuđena lica koja su u odjeljenje smještena na vlastiti zahtjev iz razloga lične bezbjednosti i sl.) te koriste

posjete u skladu sa svojim grupama (5 osuđenih lica koja su trenutno u ovom odjeljenju koriste posjete u trajanju od 3 do 5 sati), a

u opravdanim slučajevima istima se odobravaju i vanredne posjete kao i slobodne tj. intimne posjete bračnog druga. Što se tiče komunikacije putem telefona, sva osuđena lica smještena u Odjeljenje sa pojačanim nadzorom i programom postupanja, u skladu sa članom 58. stav 6. Pravilnika o kućnom redu za izdržavanje kazne zatvora, imaju pravo da svaki dan, obave po jedan telefonski razgovor sa članaovima porodice te jedan telefonski razgovor sa advokatom u trajanju od po 10 minuta. Telefonski razgovori se obavljaju sa telefonske govornice koja je instalirana u prostorijama ovog odjeljenja. Osim ovih redovnih telefonskih razgovora, ova osuđena lica imaju i mogućnost vanrednih telefonskih razgovora sa drugim licima, a koji se pojedinačno odobravaju uz procjenu njihove opravdanosti u konkretnom slučaju.

Visokorizična osuđena lica predstavljaju manjinsku grupu kojoj je nužno posvetiti posebnu pažnju tokom izdržavanja kazne zatvora. U postupanju sa ovom kategorijom moraju postojati jasne procedure i kriteriji po kojima se procjenjuje rizik za svako osuđeno lice pojedinačno. Iz tih razloga, a i preporukama CPT-a u Kazneno-popravnim zavodu Banja Luka poduzete su određene aktivnosti u smislu unapređenja rada u Odjeljenju pojačanog nadzora i programa postupanja gdje su uglavnom smještena osuđena lica procijenjena kao visokorizična. Imajući u vidu naprijed navedeno, kao i činjenicu da je postojanje zadovoljavajućeg programa tretmanskih aktivnosti veoma važno, sačinjen je Plan i program rada zaposlenih u Službi tretmana, a sve u skladu sa odredbama Zakona o izvršenju krivičnih sankcija Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 12/10, 117/11, 98/13), propisima donesenim na osnovu zakona, preporukama Vijeća Evrope, te CPT standardima. Izrada ovog Plana i programa ima za cilj da uvede procedure rada stručnih radnika, dosljednost u svakodnevne aktivnosti, da se unaprijedi odgovornost za postupke u radu sa osuđenim licima, da se postigne

standardizacija i samostalnost u obavljanju posla, transparentnost i efikasnost, kao i da se uspostavi timski način rada u radu sa ovom kategorijom lica.

Renoviranje ovog Odjeljenja dovelo je do poboljšanja uslova života osuđenih lica, ali i uslova rada zaposlenih, te znajući za preporuke CPT-a, uprava KPZ Banja Luka unaprijedila je određene segmente rada sa rizičnim osuđenim licima i uvela određene novine u radu zaposlenih, što se ogleda prvenstveno u jasnijem definisanju pojma rizično osuđeno lice, kvalitetnijim izboru i obuci zaposlenih koje je u svakodnevnom kontaktu sa ovom kategorijom osuđenih lica, u preciziranju kriterija kod odlučivanja o izboru vaspitnih mjera i oblika prevaspitnog rada, kao i u saradnji sa Službom obezbjeđenja na pitanju adekvatnije klasifikacije bezbjednosti koja se neprestano ispituje za svakog pojedinca koji se nalazi u Odjeljenju.

U Odjeljenju sa pojačanim nadzorom i programom postupanja, a u skladu sa organizacionim mogućnostima, provodi se individualna terapija, kulturno-prosvjetni rad, organizacija slobodnog vremena osuđenih.

Takođe, doneseno je i Uputstvo o provođenju rasporeda dnevnih aktivnosti osuđenih lica smještenih u Odjeljenje sa pojačanim nadzorom i programom postupanja, te je uspostavljena redovna saradnja između rukovodioca Službe obezbjeđenja i Službe tretmana a sve u cilju procjene aktuelnih rizika i uspješnije koordinacije rada između službi. Takođe, bitno je napomenuti da se opravdanost boravka osuđenog lica u Odjeljenju preispituju svaka 3 (tri) mjeseca od strane multidisciplinarnog tima Službe

tretmana i obezbjeđenja, te da se vodi računa da se samo u izuzetnim situacijama ova posebna mjera produžuje.

Paragraf 97.

U vezi primjedbe Komiteta da se osuđenom licu Pabrić Elviru pruži stručna pomoć služenih lica kako bi se isti reintegrirao iz Odjeljenja sa pojačanim nadzorom i programom postupanja u redovni smještaj, obavještavamo Komitet da je pomenuti osuđenik dana 11.04.2016. godine raspoređen u vaspitni kollektiv broj 21, te da isti od tada učestvuje u svim aktivnostima osuđenih lica bez ikakvih problema ili bezbjedonosnih ugrožavanja.

Paragraf 100.

Što se tiče pitanja obnove sanitarnih čvorova u kazneno-popravnim zavodu Banja Luka, već su poduzete određene aktivnosti koje se tiču izrade projekta i specifikacije troškova. Ustanova se obratila Ministarstvu pravde RS sa zahtjevom da joj budu odobrena finansijska sredstva potrebna za sanaciju i po odobravanju sredstava moći se biti započeti potrebni radovi.

Paragraf 103.

Navod u Izvještaju da „tim zdravstvenih radnika u KPZ Banja Luka čini pet stalno zaposlenih ljekara opšte prakse...“ - smatramo tehničkom greškom, pošto je u KPZ Banja Luka stalno zaposlen **jedan** ljekar.

U vezi preporuke da se u KPZ Foča zaposli još jedan medicinski tehničar navodimo da je važećim Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta u KPZ Foča br. 01-418/16 (Sl. Glasnik RS br. 2/16 i 61/16), za zdravstvenu službu, predviđeno 1/jedan/ ljekar, 1/jedan/ stomatolog i 4 /četiri/ medicinska tehničara. Sva predviđena radna mjesta su popunjena sa radnicima na neodređeno radno vrijeme, tako da je organizovan smjenski rad i 24-časovno dežurstvo.

Paragraf 105.

Povodom zapažanja i preporuke da se prilikom prijema osuđenih lica na izdržavanje kazne zatvora eventualne tjelesne povrede ne bilježe na adekvatan način, ističemo da se svaka povreda koja se uoči prilikom prijema osuđenog lica konstatuje u potvrdi o prijemu koja se sačinjava prilikom prijema osuđenog na izdržavanje kazne zatvora. Sva osuđena lica koja se primaju na izdržavanje kazne zatvora daju izjavu u kojoj navode sve povrede koje ima na tijelu, te kada i kako je iste zadobio, a slušbeno lice koje vrši prijem osuđenog sačinjava službeno zabilježku o prijemu, u koju se između ostalog, unose i lična zapažanja o vidljivim tjelesnim povredama. Sva dokumentacija sačinjena prilikom prijema se odmah prosljeđuje zdravstvenoj službi i ista je sastavni dio zdravstvenog kartona.

Pored navedenog, zavodski ljekar u roku od 24 časa od prijema, vrši pregled osuđenog lica. Otvara se zdravstveni karton u koji se unose podaci o porodičnoj

anamnezi, ličnoj anamnezi sa dijagnozama oboljenja, alergijske promjene, operacije i povrede, konzumacija alkohola i narkotičnih sredstava, težina, visina i ocjena radne sposobnosti. Ukoliko postoje vidljive povrede na osuđenom licu, one se evidentiraju u poseban obrazac sa izjašnjenjem osuđenog o karakteru povreda.

Eventualne povrede zadobijene za vrijeme boravka u ustanovi, zavode se obavezno u zdravstveni karton, kao i poseban protokol sa izjavom osuđenog lica, gdje se evidentira datum povrede, način nastanka povrede i kratak opis navedene povrede, te eventualne potrebe za daljnjim specijalističkim pregledima.

Paragraf 106.

U vezi navoda da „nije bilo napretka u pogledu povjerljivosti medicinskih podataka zatvorenika“, naglašavamo da kazneno-popravne ustanove rade po protokolima i procedurama propisanim od strane nadležnih organa.

U vezi zapažanja i preporuke da se sve uputnice za specijalističke preglede nose na odobravanje direktoru zavoda, ističemo da se na odobravanje direktoru zavoda nose samo uputnice za liječenje van zavodske ustanove, jer u skladu sa čl. 98 st.2 Zakona o izvršenju krivičnih sankcija, konačnu odluku o upućivanju osuđenog u zdravstvenu ustanovu, na prijedlog zavodskog ljekara, donosi direktor zavoda. Na ovim uputnicama koje se dostavljaju na odobravanje se ne naznačuje dijagnoza, već samo šifra bolesti koja je poznata samo zdravstvenim radnicima.

U pogledu povjerljivosti medicinskih podataka osuđenih lica, ističemo da se svi zdravstveni pregledi osuđenih lica vrše u prostoriji zavodske ambulante. Pripadnici službe obezbjeđenja, koji vrše kontrolu i nadzor nad osuđenim licima ne prisustvuju zdravstvenom pregledu, već se nalaze van slušnog dometa u hodniku ispred zavodske ambulante, osim u slučajevima kada to iz razloga bezbjednosti zahtjeva medicinsko osoblje. Izvještaji o zdravstvenom stanju osuđenog lica su sastavni dio kumulativnog dosijea osuđenog, a zdravstveno stanje je jedna od činjenica na osnovu kojih se određuje tretman osuđenog lica (raspored u vaspitni kolektiv, posebne potrebe osuđenog, radni raspored isl.) Prilikom premještanja osuđenog lica u drugu Ustanovu, zdravstveni karton se zaključuje od strane zavodskog ljekara i pakuje u zatvorene koverta, te kao takav prosljeđuje u sklopu kompletne kaznene dokumentacije.

Paragraf 107.

Distribuciju lijekova u KPZ Banja Luka vrše medicinski radnici u jutarnjim i popodnevним časovima a pripadnici službe obezbjeđenja samo u večernjim časovima, a po prijemu četvrtog medicinskog radnika i organizovanja dežurstva ovih radnika, cjelokupnu podjelu terapije će preuzeti medicinski radnici.

Što se tiče KPZ Foča, podjela lijekova vrši se isključivo pod kontrolom zavodskog ljekara, gdje se u zdravstveni karton upisuje vrijeme podjele terapije, količina i vrsta lijeka kao i potpis osuđenog lica o preuzimanju iste.

Distribucija psihotropnih lijekova, koji se ordiniraju kao redovna terapija 4 puta dnevno, vrši se u prostorijama ambulante, gde sva osuđena lica nose sa sobom čaše sa vodom i ista se daje od strane medicinskih tehničara koji vode računa da se ista i popije na licu mjesta. Praksa je da osuđeno lice otvori usta da bi se provjerilo da li je navedenu terapiju zaista i popio. Ovakvoj podjeli terapije prisustvuju i pripadnici Službe obezbjeđenja koji vrše nadzor nad osuđenim licima.

Paragraf 108.

Od angažovanja ljekara u stalnom radnom odnosu u KPZ Foča znatno je poboljšan kvalitet vođenja medicinske dokumentacije i zdravstvenih kartona. Uveden je registar za molbe i žalbe osuđenih lica sa obrazloženjima za njihovo rješavanje. Specijalistički pregledi koji se obavljaju u/van Ustanove se uredno upisuju u zdravstveni karton osuđenog lica gdje se navodi datum pregleda, dijagnoza obolenja, terapija i dalje preporuke prema kojima se postupa.

Paragraf 109.

U vezi sa stavom Komiteta da osuđena lica kojima su dijagnostifikovane prenosive bolesti nisu dobijali odgovarajuću terapiju, napominjemo da se liječenje takvih bolesti odvija pod kontrolom, preporukama i protokolima nadležnih specijalističkih službi, koje su našim pacijentima dostupne, kao i svim građanima.

U KPZ Foča se vrši testiranje svih novopridošlih lica na HBV i HCV. Za ova testiranja angažovan je i ljekar specijalista infektolog KBC Foča. Postoji evidencija o izvršenim pregledima sa poimničnim spiskom svih pregledanih (testitarih) osuđenih lica, vremenu pregleda i rezultatima izvršenog pregleda. Što se tiče terapije za navedena obolenja ona se ordinira u skladu sa preporukama ljekara specijalista.

Paragraf 111.

Što se tiče primjedbe da se osuđena lica kojima je dijagnostifikovan mentalni poremećaj podvrgavaju vremenski neograničenoj mjeri smještaja u medicinsku prostoriju, navodimo da je članom 140. Zakona o izvršenju krivičnih sankcija predviđeno da se osuđena lica za koja se procijeni da će izvršiti ili su već izvršila akt samopovređivanja, napada na osuđeno ili službeno lice, mogu smjestiti u medicinsku prostoriju sa intenzivnim nadzorom. Intenzivan nadzor se ogleda u elektronskom i tehničkom nadzoru organizovanom od strane pripadnika Zdravstvene službe i Službe obezbjeđenja.

Stavom 7. pomenutog Zakona predviđeno je da navedena mjera traje dok postoje opravdani razlozi zbog kojih je i određena. Znači, trajanje ove mjere vremenski unaprijed nije, niti može biti određeno. Ono se cijeni ponaosob u svakom konkretnom slučaju.

U vezi navoda u Izvještaju, želimo da naglasimo da je po mišljenju zavodskog ljekara i po preporuci ljekara specijalista psihijatra i neuropsihijatra, zbog specifičnog zdravstvenog stanja, osuđenog Horić Eldina bilo neophodno smjestiti u medicinsku prostoriju sa intenzivnim nadzorom u određenim vremenskim intervalima.

Kako bi imali potpuniji uvid navodimo da je, osuđeni Horić Eldin, i prije upućivanja u KPZ Foča liječen u Psihijatrijskoj bolnici Sokolac, u vremenu od 06.12.2013 godine do 15.05.2014 godine. Njemu je dijagnostifikovan Dg. **Granični**

poremećaj ličnosti (Bordeline) sa psihotičnom dekompenzacijom. Kod ovakve dijagnoze javljaju se povremene psihotične epizode sa karakteristikama dubokog i ireverzibilnog poremećaja ličnosti - bordeline, za koju je karakterističan način reagovanja, uz prisutnu impulsivnost, poremećeno ponašanje, agresivnost, teško podnošenje frustracija, otežani inerpersonalni odnosi, poremećenost racionalne aktivnosti ličnosti i dr. Tokom izdržavanja kazne zatvora, u više navrata je iskazivao suicidalne ideje, vršio akte autoagresije i samopovređivanja, upućivao prijeteće i fizički se sukobljavao sa osuđenim licima, odbijao saradnju i upućivao prijeteće služenim licima, i na sve načine opstruisao planirani medicinski tretman.

Paragraf 115.

Povodom preporuke da pripadnici službe obezbjeđenja unutar kazneno popravnih ustanova ne treba na vidnom mjestu da nose gumene palice, te da iste treba adekvatno obučiti za primjenu tehnika kontrole i prinude, ističemo da je članom 35. stav 7. Pravilnika o zvanjima pripadnika službe obezbjeđenja i uslovima njihovog sticanja, uniformi i oznakama zvanja pripadnika službe obezbjeđenja u KPU ("Službeni glasnik RS" broj 56/14) propisano da pripadnici

službe obezbjeđenja službeni opasač sa futrolama, gumenom palicom, sredstvima za vezivanje i sprejom za ličnu zaštitu nose prilikom vršenja svih službenih poslova i zadataka.

Mišljenja smo da bi postupanje po ovoj preporuci iz izvještaja o posjeti Evropskog komiteta za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, u uslovima kolektivnog izdržavanja kazne zatvora gdje osuđena lica imaju zajedničke aktivnosti na istom prostoru (boravak na svježem zraku, sportsko-rekreativne aktivnosti, isl.), moglo dovesti do ugrožavanja kako lične bezbjednosti pripadnika službe obezbjeđenja tako i bezbjednosti drugih službenih ili osuđenih lica, jer pripadnici službe obezbjeđenja nebi imali sredstvo prinude kojim bi na efikasan način mogli spriječiti napad i sukob u kome učestvuju više osuđenih lica ili napad opasnim predmetima.

Napominjemo da se nakon nabavke službenih palica u KPZ Foča, koja je izvršena krajem 2009. godine, znatno smanjio broj fizičkih sukoba osuđenih lica (U 2009. godini bilo 17 fizičkih sukoba dok je u 2015. godini registrovano 10 fizičkih sukoba osuđenih lica ili 70% manje), a da pritom u istom periodu, nije bilo slučajeva upotrebe mjera prinude – gumene palice od strane pripadnika službe obezbjeđenja.

Takođe, želimo da napomenemo da je u Pravilniku o načinu vršenja službe obezbjeđenja, naoružanju i opremi, upotrebi vatrenog oružja i drugih mjera prinude, označavanju i opremi vozila u kazneno-popravnim ustanovama Republike Srpske definisano na koji način pripadnik službe obezbjeđenja u cilju izvršavanja svojih zakonom i podzakonskim aktima propisanih službenih dužnosti može primijeniti ovlašćenja tj. precizirana je upotreba sredstava prinude. Pod sredstvima prinude u smislu Zakona i ovog Pravilnika navedena je, pored ostalog, i gumena palica. Upotreba gumene palice je dopuštena ako je upotreba fizičke snage bezuspješna ili ne garantuje uspjeh, a traje samo do momenta kada prestaje napad ili pružanje otpora. Propisana specijalna palica „tomfa“ može se upotrebiti samo po naređenju neposrednog starješine u slučaju težeg narušavanja reda i bezbjednosti u ustanovi od strane više osuđenih lica istovremeno i na istom mjestu.

S poštovanjem,

MINISTAR

Anton Kasipović

I N F O R M A C I J A

Sačinjena povodom poduzetih mjera i radnji Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, na realizaciji preporuka prezentovanih u Izvještaju Vladi Bosne i Hercegovine, uočenih tokom posjete Evropskog komiteta za prevenciju torture i nehumanog i degradirajućeg tretmana ili kažnjavanja od 11.03.2016. godine

Evropski komitet za sprečavanje mučenja i nečovječnog postupanja ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (u daljnjem tekstu: Komitet) je 11.03.2011. godine usvojio Izvještaj Vladi Bosne i Hercegovine o posjeti Bosni i Hercegovini, u vremenskom periodu od 29.09 do 09.10.2015. godine.

Pored konstatacije zatečenog stanja, Komitet je u svom izvještaju dao niz preporuka koje se odnose na preduzimanje mjera i radnji od strane policijskih i drugih agencija na primjeni i poštivanju Evropske konvencije o sprečavanju mučenja i nečovjećih ili ponižavajućih kazni ili postupaka.

Postupanje policijskih službenika prema licima lišenim slobode u bilo kom obliku, pored odredbi međunarodnih konvencija, propisano je relevantnim odredbama Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, Zakona o prekršajima Federacije Bosne i Hercegovine, Zakona o policijskim službenicima Kantona Sarajevo, Uputstvom o postupanju sa osobama lišenim slobode broj 01-245/14 od 12.05.2014. godine, sa izmjenom Uputstva pod brojem 01-225/16 od 04.05.2016. godine, kao i drugim propisima i aktima koji se odnose na navedenu oblast.

Odjeljenje za unutrašnju kontrolu (u daljnjem tekstu: Odjeljenje) Jedinice za profesionalne standarde (u daljnjem tekstu: JPS) je organizaciona jedinica koja je neovisna u svom radu i koja, u skladu s procedurom propisanom odredbama Zakona o policijskim službenicima Kantona Sarajevo i Pravilnika o radu Jedinice za profesionalne standarde (model koji je u organizaciji EUPM-a prihvaćen u svim policijskim agencijama na području Federacije Bosne i Hercegovine), preuzima nadležne mjere i radnje, odnosno provodi unutrašnje istrage (interni postupci) po podnesenim predstavkama koje, između ostalog, odnose na postojanje osnovane sumnje da je učinjena neka povreda službene dužnosti koja se ogleda u nezakonitom, nepravilnom i neprofesionalnom ponašanju policijskih službenika prilikom lišavanja slobode, privođenja, zadržavanja i drugih službenih radnji, a posebno kada se te nepravilnosti odnose na fizičko zlostavljanje.

Ukoliko takvi postupci policijskih službenika sadržavaju i osnovanu sumnju da je učinjeno krivično djelo, Odjeljenje za unutrašnju kontrolu kompletan materijal dostavlja Sektoru kriminalističke policije, koje vrši obavještavanje nadležnog tužioca koji, nakon davanja ocjene o ne/postojanju elemenata nekog krivičnog djela, ovlaštenim službenim licima nalaže daljnje preduzimanje mjera i radnji.

Znači, postoji propisima utvrđeni modalitet saradnje Uprave policije i Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo sa nadležnim tužilaštvom koji je u primjeni.

U skladu s odredbama važećih propisa utvrđene su procedure u pogledu načina prijavljivanja nezakonitih postupaka policijskih službenika, između ostalog i prema licima

lišenim slobode, kako od strane građana (pismeno, putem telefona, anonimna prijava, elektronskom poštom, u obliku pisma putem sandučića za žalbe postavljen za prijem žalbi u svim organizacionim jedinicama Ministarstva), tako od strane policijskih službenika i drugih zaposlenika Uprave policije i Ministarstva (pored svih naprijed navedenih oblika i putem tzv. KOI – kriminalističko - obavještajnih izvještaja).

Neposredno, kao i putem sektora i odjeljenja Uprava policije MUP-a Kantona Sarajevo, pratila je realizaciju Plana i programa stručnog usavršavanja policijskih službenika Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo za 2016. godinu, kao i Plana i programa stručnog osposobljavanja, usavršavanja i obrazovanja državnih službenika i namještenika Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo za 2016. godinu.

Međusobno izvještavanje na relaciji Federalna uprava policije - MUP Kantona Sarajevo – Uprava policije propisano je Instrukcijom o međusobnom izvještavanju o pojavama iz oblasti javne sigurnosti između FMUP-a i kantonalnih ministarstva unutrašnjih poslova o pitanjima koja su od interesa za sigurnost FBiH broj 09-16-08 od 26.07.2007. godine. U tom kontekstu ubuduće ne bi trebalo dolaziti do neblagovremenosti u dostavljanju informacije o budućim posjetama Komiteta.

U evidencijama koje vodi Odjeljenje za unutrašnju kontrolu, kao i u organizacionim jedinicama Uprave policije, izvršena je provjera povodom dva slučaja navedena pod tačkom 13. i) i ii) Izvještaja (II. ČINJENICE UTVRĐENE TOKOM POSJETE I PREDLOŽENE AKTIVNOSTI), kojom prilikom je konstatovano da nisu podnesene prijave o fizičkom zlostavljanju od strane policijskih službenika.

Izvršene su provjere u Četvrtoj policijskoj upravi, Odsjek kriminalističke policije Hadžići, gdje je u evidencijama osoba lišenih slobode, utvrđeno da je 19.09.2015. godine, lice lišeno slobode GAZVAN GANUMEH, zbog postojanja osnova sumnje da je počinio krivično djelo iz člana 362 KZ F BiH. Lice je otpušteno iz službenih prostorija bez bilo kakvih pritužbi i primjedbi. Dana 20.09.2015. godine, nema evidentiranih lica lišenih slobode na području PS Hadžići.

Izvršenim provjerama utvrđeno da su dana 11.01.2015. godine, policijski službenici Sektora kriminalističke policije, u saradnji sa Kantonalnim tužilaštvom u Sarajevu, gdje je tužilac rukovodio istragom, sprovedli akciju na suzbijanju organizovanog kriminala/krivična djela iz člana 287 i 342 KZ F BiH/, kojom prilikom je više lica lišeno slobode, koji su dana 20.01.2015. godine, predati u nadležnost Kantonalnog tužilaštva u Sarajevu. Od strane lica koja su lišena slobode u pomenutoj akciji, nije bilo prijavljenih nezakonitih radnji koji se mogu dovesti u vezu sa policijskim službenicima.

Kada je u pitanju oprema za elektronsko video snimanje, u MUP-a Kantona Sarajevo ne vrši se video snimanje ispitivanja osoba. U MUP-a Kantona Sarajevo postoji šest prostorija sa opremom za audio - vizuelno snimanje, koje su namijenjene za obavljanje razgovora sa maloljetnim osobama, a u skladu s odredbama Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku F BiH, koji je objavljen u Službenim novinama F BiH broj 7, od 29.01.2014. godine, a njegova primjena je počela 05.02.2015. godine. Preduzimaju se dodatne mjere i radnje na poboljšanju navedene opreme, kako bi se ista mogla praktično primjenjivati, a za sada audio vizuelno snimanje prilikom obavljanja razgovora sa maloljetnim osobama vrši se u prostorijama Kantonalnog tužilaštva u Sarajevu, uz prisustvo stručne osobe.

Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo je opredjeljeno na preduzimanje koraka na praćenju općeprihvaćenih standarda i procedura policijskog ispitivanja.

U Upravi policije Ministarstva dosljedno se poštuju i primjenjuju odredbe naprijed navedenih propisa, a vezano za obavještanje o pravima osoba lišenih slobode na jeziku koji razumije, pravo na obavještanje bliskog rođaka ili treće osobe po izboru, pristup advokatu, pravo na ljekara, kao i druga pitanja koja se odnose na način postupanja prema licima lišenim slobode.

Kada su u pitanju maloljetne osobe počinioci krivičnih djela, prisustvo advokata je obavezno od prvog saslušanja od tužitelja ili ovlaštene službene osobe, kao i tokom cijelog postupka, što je i predviđeno u članu 77. Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom ili maloljetnicima u krivičnom postupku F BiH.

U Upravi policije MUP-a Kantona Sarajevo 100 /stotinu/ policijskih službenika je uspješno završilo edukaciju o sticanju posebnih znanja i kontinuiranom stručnom osposobljavanju i usavršavanju lica koja rade na poslovima prijestupništva mladih i krivičnopravne zaštite djece i maloljetnika u Federaciji Bosne i Hercegovine, te steklo Certifikat izdat od strane Federalnog ministarstva pravde.

U skladu s odredbama Protokola o saradnji Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo i Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo od 02.06.2015. godine, izvršena je obuka policijskih službenika kriminalističke policije od strane tužilaca Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo, na temu unapređenja saradnje tužilaca i ovlaštenih službenih lica Uprave policije, u primjeni odredbi krivičnog zakonodavstva, s posebnim aspektom na analizu konkretnih primjera iz prakse (postupanje sa osobama lišenim slobode, prepoznavanje lica i predmeta, pretres lica i objekata bez naredbe i s naredbom, oduzimanje imovinske koristi pribavljene krivičnim djelom, uviđaj, posebne istražne radnje, krivično djelo organizovani kriminal, saslušanje maloljetnika - oštećenih, otvaranje i pregled privremeno oduzetih predmeta i dokumentacije i dr.).

U proteklom periodu obuka je okončana, tako da je ukupan broj policijskih službenika kako kriminalističke policije, tako i Odsjeka za saobraćajne istrage i Odjeljenja za unutrašnju kontrolu koji su prošli ovu obuku, 220 policijskih službenika. Ovaj vid specijalističke obuke dat će dodatni doprinos kvalitetu rada Uprave policije na rasvjetljavanju svih, a naročito nasloženijih krivičnih djela, i jedan je od vidova realizacije preporuke Komiteta da policijski operativci i kriminalistički inspektori obavljaju svoje dužnosti u skladu sa odgovarajućim odredbama Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine.

Prilikom posjete Evropskog komiteta za prevenciju torture i nehumanog ili degradirajućeg tretmana ili kažnjavanja (CPT) u Izvještaju upućenom Vijeću Ministara BiH, paragraf broj 30. konstatovano je da je prilikom posjete prostorijama Odsjeka za zadržavanje lica lišenih slobode, MUP-a Kantona Sarajevo, u prostorijama gdje su smještena lica lišena slobode i zadržana, pored ranije navedenih nedostataka, u Preliminarnom izjašnjenju predsjedavajućeg delegacije Evropskog komiteta za prevenciju torture i nehumanog ili degradirajućeg tretmana ili kažnjavanja da: *"šest ćelija smještenih u zgradi Druge PU pokazuju znakove lošeg održavanja /plijesan i vlaga na zidovima/. Toaleti takođe nisu odvojeni, nadalje pristup prirodnom svjetlu je ograničen, a vještačko osvjetljenje nije dovoljno".* Takođe u "rezimeu" navedenog izvještaja (strana br. 5) naznačeno je da *"materijalni uslovi u većini policijskih pritvorskih objekata koje je delegacija posjetila nisu adekvatni da se u njima pritvorenici drže preko noći /nedostatak prirodnog svjetla, slaba*

ventilacija, higijenski uslovi za svaku osudu i nedostatak madraca i posteljina.

U skladu s preporukama Komiteta preduzete su mjere na otklanjanju navedenih nedostataka pa su u periodu 08.08.2016. godine do 20.10.2016. godine, od strane odabrane građevinske firme, izvršeni građevinski radovi na rekonstrukciji i sanaciji prostorija Odsjeka za zadržavanje lica lišenih slobode MUP-a Kantona Sarajevo, kojom prilikom su izvršeni slijedeći radovi:

- obijanje starog dotrajalog maltera sa zidova /uklanjanje plijesni i buđi/,
- molerisanje i krečenje svih prostorija Odsjeka,
- zamjena i instaliranje adekvatnog ventilacijskog i klimatizacijskog uređaja, zračni i vodeni sistem,
- zamjena dotrajalih ležajeva - drvenih palača sa adekvatnim ležajevima,
- zamjena dotrajalog poda u prostoriji dežurnog policajca Odsjeka,
- sanacija dotrajalih sanitarnih čvorova betonskih umivaonika.

Takođe je izvršena nabavka novih dušeka, jastuka, jastučnica, i nepromoćivih zaštitnih navlaka sa lastišom za dušeke, a koji su po izvršenoj sanaciji i rekonstrukciji, prostorija Odsjeka stavljeni u funkciju korištenja zadržavanja lica lišenih slobode.

Obzirom da je u prostorijama Odsjeka, ćelijama *"pristup prirodnom svjetlu ograničen /staklene prizme/, a vještačko osvjetljenje nije dovoljno"*, u razgovoru sa stručnim licima konstatovano je da zamjenom postojećih sijalica i postavljanjem LED sijalica, navedeni problem se može riješiti jer LED sijalice od 12 W daju jačinu svjetlosti kao obična sijalica od 100 W, a što je i urađeno u gore navedenom periodu.

U toku su aktivnosti za iznalaženje novčanih sredstava za izvođenje građevinskih radova na odvajanju toaleta od ćelija.

U vezi paragrafa 31. i 32 Izveštaja CPT-a naglašavamo da je Upustvom o postupanju sa osobama lišenim slobode propisano je da će svaka osoba lišena slobode biti pod odgovarajućim nadzorom i sa njima će se postupati na zakonit i human način i pod okolnostima koje neće štetiti njihovom zdravlju, odnosno neće biti izložene fizičkom ili verbalnom zlostavljanju, neugodnostima i negativnom publicitetu. Prostorije za smještaj osoba lišenih slobode uvijek će se održavati čistim, sa čistom posteljinom, osvijetljene i zagrijane, zavisno od klimatskih uvjeta i redovno provjetravane. Osobi lišenoj slobode osigurat će se jedan besplatan obrok svakih 8 sati, dobrog kvaliteta i ukusno pripremljen, svaka ćelija Odsjeka za zadržavanje je opskrbljena toaletnim papirom, sapunom, papirnatim ručnicima i plastičnom čašom za piće, a osobi lišenoj slobode koja boravi u navedenim prostorijama na njen zahtjev biće obezbjeđena pasta i četkica za zube.

Navedeno Upustvo u potpunosti se primjenjuje od strane policijskih službenika Odsjeka za zadržavanje lica lišenih slobode, Operativno - komunikacijskog centra MUP-a Kantona Sarajevo.

Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo će, u cilju podrške preporuci Komiteta da načela postupanja prema osobama lišenim slobode u skladu s evropskim konvencijama i domaćim zakonodavstvom moraju biti redovno ponavljana policijskim službenicima, te da počinioci bilo kog oblika fizičkog i drugih oblika zlostavljanja budu procesuirani u skladu s relevantnim zakonskim odredbama, i u pripremi budućih planskih dokumentata o stručnom

osposobljavanju i usavršavanju, te obuci policijskih službenika, nastaviti sa uvrštavanjem nastavnih tema koje idu u pravcu ispunjavanja navedene preporuke.

U tom kontekstu nastaviće se sa planiranjem posebne obuke o profesionalnim tehnikama ispitivanja za policijske službenike, a posebno istražitelje odjeljenja kriminalističke policije, te će se veći akcenat dati na moderne, naučne krivične istrage. Prilikom obuke, posebno će se staviti naglasak na pristup zasnovan na informacijama i fizičkim dokazima, čime će se smanjiti oslanjanje na informacije i priznanja dobivena ispitivanjem u svrhu dobijanja dokaza.

Pored toga u okviru permanentne obuke za sve policijske službenika od čina "Policajac" do čina «Mlađi inspektor», oko 1350 policijskih službenika, je odslušalo nastavu i testirano iz oblasti policijskog rada, među kojima su obrađeni i segmenti poštivanja ljudskih prava.

Policijski komesar, periodično sačinjava instruktivne depeše i akte kojima se nalaže postupanje organizacionih jedinica i policijskih službenika, navodeći konkretne mjere i radnje, čime se jasno prenosi i daje jasna podrška i promoviraju preporuke Komiteta o nultoj toleranciji zlostavljanja osoba lišenih slobode, a samim tim i poštovanje naprijed navedenih evropskih konvencija koje se odnose na zaštitu ljudskih prava (posebno prava lica lišenih slobode), kao i naprijed navedenog domaćeg pravnog okvira.

Između ostalog, u instruktivnoj depeši navedeno je da bilo kakav oblik zlostavljanja osoba lišenih slobode, znači pored fizičkog i verbalno zlostavljanje, rasističko ponašanje, prijetnje i psihičko zlostavljanje, može predstavljati povredu radne dužnosti i činiti obilježja krivičnog djela za koje će se u skladu s zakonskim i podzakonskim aktima i propisanom procedurom provesti postupak u cilju utvrđivanja eventualne disciplinske i krivične odgovornosti.

Sarajevo, 27.10.2016. godine

РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВЛАДА
МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА
Служба министра

Трг Републике Српске 1, Бања Лука, тел: 051/338-478, факс: 051/338-844, Е-mail: mup@mup.vladars.net

Број: С/М-2-052-2161/15

Датум: 03.11.2016. године

Министарство за људска права и избјеглице БиХ
Сарајево

Предмет: Посјета Европског комитета за превенцију тортуре и нељудског и понижавајућег поступања и кажњавања (ЦПТ), извјештај, мишљење, *достављамо*.-

В е з а : Ваш акт број: 07-37-1845-16/13 од 13.6.2016. године

У вези са актом, број и датум везе, обавјештавамо вас да смо размотрили Извјештај делегације Европског комитета за превенцију тортуре и нељудског и понижавајућег поступања и кажњавања (ЦПТ) о посјети Босни и Херцеговини, која је реализована у периоду од 28.09.-09.10.2015. године.

У наставку текста ради боље прегледности цитираћемо коментаре из Извјештаја и истовремено приказивати одговоре Министарства унутрашњих послова Републике сачињене по основу извршених провјера у надлежним организационим јединицама Министарства на које се конкретан коментар односи, како слиједи:

КОМЕНТАР ЦПТ- „Једно лице које је лишено слободе на улици у **Требињу** рано ујутро је тврдило да је кориштена претјерана сила против њега приликом хапшења и да је током испитивања у полицијској станици било подвргнуто ударцима рукама и палицама неколико полицајаца. Надаље, лице је тврдило да је било везено лисицама за ормар и да је, када би заспало, полицајац сипао хладну воду на њега и ударао га по глави. Пребачен је у Дом здравља у Требињу након што је судска полиција одбила да га одведе у притвор због његових повреда. У здравственом картону пише: „хематом на десној подлактици, дужине 3 цм, испод лакта хоризонтални. Хематом у приједјелу лијевог глежња. Хематом у предјелу десног кука.“

КОМЕНТАР ЦПТ- „Више лица, са којима се разговарало појединачно и у одвојеним ситуацијама, је изрекло детаљне тврдње о злостављању које је извршила полиција у Бијељини. На примјер, мајка и њен син, који су ухапшени заједно, су потом испитивани у различитим канцеларијама Полицијске станице **Бијељина**. Син тврди да су га полицајци у

више наврата шамарали и тукли рукама и ногама у тој канцеларији у периоду од три сата и опет сутрадан на мјесту наводног злочина као средство притиска на његову мајку да призна злочин и да он призна да је био саучесник у злочину. Мајка тврди да је била под притиском инспектора да призна злочин јер су јој пријетили да ће јој сина бацити кроз прозор.

Још једно лице је изјавило да је, након што је ухапшен у кући касно ноћу, доведено у Полицијску станицу Бијељина и стављено у велику канцеларију на крају ходника у приземљу ходника, гдје је било изложено сталним ударцима пендреком као и ударцима рукама и ногама неких пет полицајаца који су му говорили да призна. Наредни дан је одведено у локалну болницу, али је остало везано лисицама између два полицајца и преглед љекара на свео на мјерење крвног притиска.“

КОМЕНТАР МУП РС- Имајући у виду да се у претходна два коментара из Извјештаја не наводе имена нити евентуални датуми лишења слободе није могуће извршити провјеру конкретних навода из коментара.

Увидом у евиденције, које води Служба за заштиту интегритета и законитости у раду, утврђено је да је у Јединици за професионалне стандарде, Служба министра, од 01.01. до 31. 12.2015. године **на подручју ЦЈБ Требиње** за примљено и поступано по 5 представки грађана и једној пријави, а **на подручју ЦЈБ Бијељина** по 7 представки и једном захтјеву за спровођење унутрашњег поступка, које су се односиле на одређена злостављања и нехумана поступања од стране полицијских службеника наведених центара.

Наконведеног унутрашњег поступка исте су уз сагласност Бироа за жалбе и представке грађана оцијењене на сљедећи начин:

- 3 представке су оцијењене као основане, након чега је покренут дисциплински поступак за утврђивање дисциплинске одговорности против 6 полицијских службеника,
- 5 представки је оцијењено као непотврђено (у истрази је утврђено да не постоји довољно чињеница на основу којих би се могло потврдити или одбацити оно што се ставља на терет полицијским службеницима, односно, оно што се наводи у представци или су на овакав начин оцијењене до окончања истраге од стране надлежног тужилаштва),
- 4 представке су оцијењене као неосноване,
- један захтјев за спровођење унутрашњег поступка је оцијењен као непотврђен,
- поступак по пријави оцијењен је као непотврђен.

КОМЕНТАР ЦПТ- „Наоружани полицијаци су ухапсили четири младића, од којих је један био малољетан, у хотелској соби у Бањалуци, дана 02.09.2015. године. Делегација комитета је разговарала са три младића појединачно у одвојеним ћелијама у Истражном затвору у Бањој Луци. Сва три су изјавила да су их полицајци, који су их хапсили, тукли рукама, ногама и палицама иако нису пружали никакав отпор. Надаље, тврде да су их у полицијској станици криминалистички инспектори више пута ударали по тијелу и шамарали јер су хтјели да признају и друга кривична дјела. Осим тога, један од ових младића је тврдио да су му стављали пиштољ у уста, а други је тврдио да су му задали неколико шокова ручним уређајем за електро шокове са двије контактне тачке и да је преко ноћи био везан лисицама за радијатор у соби дежурног у Полицијској станици Бањалука.“

КОМЕНТАР МУП РС - Дана 02.09.2015. године око 18,25 часова у Бањалуци у ул. Краља Петра Првог Карађорђевића бр. 83 А извршено је кривично дјело „Тешка крађа“ из чл. 232 ст. 2 т. 1

КЗ РС, у златарској радњи „Андреа, која је смјештена у тржном центру „Екватор“, те оштетили власника златаре 5 000 КМ.

Оперативним радом на терену полицијски службеници Центра јавне безбједности Бања Лука дошли су до сазњања да су се извршиоци горе наведеног кривичног дјела одсјели у хостелу „Праг“. Наиме, провјерама је утврђено да су у наведеном хостелу претходног дана одсјела четири лица која су одговарала опису осумњичених, сви држављани Републике Србије.

Истог дана у 19,00 часова од стране полицијских службеника ПС Бањалука – Центар, Полицијска станица за интервенције и Полицијска станица Бањалука – Лауш, у просторијама хостела пронађени су и лишени слободе лица:

1. Б. С., син Славка, рођ. 21.03.1995. г. у Босанског Градишци, из Ваљева, држављанин Р. Србије,
2. Ж.М., син Предрага, рођ. 27.09.1996. г. у Ваљеву, из Ваљева, држављанин Р. Србије,
3. млдб. Б. Н., син Зорана, рођ. 24.09.1997. г. у Ваљеву, из Ваљева, држављанин Р. Србије,
4. Ј. Н. син Владана, рођ. 02.02.1995. г. у Ваљеву, из Ваљева, држављанин Р. Србије, **који је покушао бјекство приликом лишења слободе усљед чега се спотакао и пао на степеништу, те том приликом задобио повреде.**

Према свим лицима су употребљена средства силе (средства за везивање „службене лисице“), док друга средства силе нису употребљавана, након чега су сва лица службеним возилима доведена до службених просторија ЦБ Бањалука, гдје су им након упознавања са правима, уручене потврде о лишењу слободе у којима је и констатована употреба средстава за везивање као и да на лицима није било уочљивих повреда нити да су се исти жалили на повреде или друге тегобе, осим лица Ј. Н. за којег су констатоване повреде у предјелу лијеве ноге и рамена.

Осумњичени Б. С. и Ж. М. су након лишења слободе предати полицијским службеницима криминалистичке полиције ЦБ Бањалука, након чега је уследила криминалистичка обрада и узимање изјава у својству осумњичених за наведено кривично дјело, након чега су смјештени у просторије за смјештај лица лишених слободе ЦБ Бањалука. У вези са лишењем слободе, млдб. В. Н. обавјештен је надлежни тужилац ОТ Бањалука, која је наложила да се обавијесте радници Центра за социјални рад Бањалука и да ће се дана 03.09.2016. године малољетно лице саслушати у просторијама ОТ Бањалука. **Осумњиченом Ј. Н. је након лишења слободе у пратњи полицијских службеника указана љекарска помоћ у Служби хитне помоћи Дома здравља Бања Лука и Клиничком центру Бања Лука, због задобијених повреда, након чега је од истог узета изјава у својству осумњиченог и извршена криминалистичка обрада у службеним просторијама ЦБ Бања Лука. Након завршене криминалистичке обраде и Ј. Н. је смјештен у просторије за смјештај лица лишених слободе ЦБ Бања Лука.**

Дана 02.09.2015. године извршени су претреси просторија хостела „Праг“, које су користили осумњичени, по наредби Основног суда Бањалука, којом приликом су пронађени отуђени златни накит, као и други предмети који се доводе у везу са извршењем наведеног кривично дјела.

Дана 03.09.2015. године осумњичени Ј. Н., Б. С. и Ж. М. су уз Извјештај о почињеном кривичном дјелу „Тешка крађа“ из чл. 232 ст. 2 т. 1 КЗ РС спроведени и предати у надлежност Окружном тужилаштву Бања Лука. Том приликом су сачињени записници о предаји лица лишених слободе надлежном тужиоцу, **гдје су констатоване повреде код осумњиченог Ј. Н.,**

док је код друга два осумњичена лица констатовано да се нису жалили на здравствене проблеме нити повреде.

У прилогу извјештаја Тужилаштву је достављена и медицинска документација у вези са повредама осумњиченог Ј. Н, а који је у својој изјави навео начин на који су повреде настале. Истог дана надлежни тужилац је у службеним просторијама Тужилаштва саслушала млдб. В. Н. у својству свједока с обзиром да је утврђено да исти није учествовао у извршењу кривичног дјела. Саслушању су присуствовали полицијски службеник ЦЈБ Бања Лука и Центра за социјални рад Бања Лука, након чега је исти предат у надлежност Центра за социјални рад. Приликом лишења слободe и криминалистичке обраде наведених лица до момента предаје осумњичених надлежном тужиоцу од стране полицијских службеника ЦЈБ Бања Лука, предузимане су мјере, радње и поступци у складу са важећим законским и подзаконским прописима и процедурама. У току криминалистичке обраде нису примјењиване никакве методе око изнуђивања исказа и осумњичени нису имали никаквих примједби на рад и поступање полицијских службеника приликом предаје у надлежност Окружном тужиоцу Бањалука.

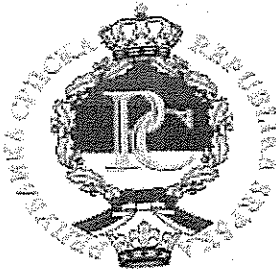
Дакле, лице Ј.Н. је повреде задобило приликом лишења слободe, тако што је покушало побјећи из хостела „Праг“, те том приликом пало низ степенице и задобило повреду у виду расјекотине на кољену лијеве ноге и повреде на лијевом рамену и предјелу главе у виду нагњечења. Наведене повреде су констатоване у свим потврдама које се издају лицу лишеном слободe и лице је у истима затражило медицинску помоћ, што је удовољено истог дана, о чему је сачињен налаз и мишљење надлежне здравствене установе. Остварен је увид и у записник о испитивању осумњиченог, гдје и сам Ј.Н. потврдио наводе полицијских службеника ЦЈБ Бања Лука у вези са начином на који су задобијене повреде.

С поштовањем,

НАЧЕЛНИК СЛУЖБЕ

Љиљана Јокић

РЕПУБЛИКА СРПСКА

В Л А Д А

МИНИСТАРСТВО ЗДРАВЉА И СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ

Трг Републике Српске 1, 78000 Бања Лука, тел 051/339-475, факс 051/339-658, e-mail ministarstvo-zdravlja@mzsz.vladars.net, www.vladars.net

Број: 11/04.500 - 399/16
Датум: 03.10.2016. године

Поштовани/а,

САВЈЕТ МИНИСТАРА БИХ
МИНИСТАРСТВО ЗА ЉУДСКА ПРАВА И ИЗБЈЕГЛИЦЕ

ПРЕДМЕТ: Извјештај Министарства здравља и социјалне заштите Републике Српске по извјештају Европског комитета за спречавање мучења и нечовјечног или понижавајућег поступања или кажњавања (ЦПТ), доставља се

У вези са извјештајем Европског комитета за спречавање мучења и нечовјечног или понижавајућег поступања или кажњавања (ЦПТ), сачињеног након посјете БиХ у периоду од 29.9.-09.10.2015. године, достављамо одговоре на примједбе и препоруке Комитета. Коментари на извјештај дају се по редним бројевима параграфа који се односе на конкретне примједбе или препоруке, како слиједи:

Параграф 35.

Комитет препоручује да власти Босне и Херцеговине предузму проактивне кораке како би се осигурало да се потребно особље запосли како би се омогућило Специјалној болници за форензичку психијатрију Соколац да почне са радом у најкраћем могућем року.

У протеклом периоду Министарство је пдузело низ мјера и активности у правцу реконструкције, опремања и управљања ЈЗУ Завод за форензичку психијатрију Соколац. Застој у процесу пријема пацијената наступио је у фази запошљавања високообразованих здравствених радника- доктора медицине субспецијалиста судске медицине. Министарство је затражило од Завода да изради Акциони план за стварање услова за пријем пацијената, што је исти израдио и отпочео реализацију¹.

Параграф 71.

Препорука Комитета је да се у свим затворским установама врши систематско тестирање на хепатитис Б и Ц, ХИВ и туберкулозу. Осим тога, у свим затворским установама је потребно обезбиједити терапију за хепатитис Ц и дуготрајну дјелотворну анти-ХИВ терапију.

¹ План активности за период 01.04. - 31.12.2016.године

Активности превенције, дијагностике и третмана хепатитиса Б и хепатитиса Ц, те туберкулозе и HIV/AIDS-а у казнено-поправним установама обавља се кроз сарадњу здравствених установа, казнено-поправних установа и невладиних организација, а уз подршку Министарства правде у Влади Републике Српске и Министарства здравља и социјалне заштите у Влади Републике Српске. Подршка овим активностима у посљедњих пет до седам година била је обезбјеђена и из пројеката унапређења контроле туберкулозе и HIV/AIDS-а, које је финансирао Глобални фонд за борбу против AIDS, туберкулозе и маларије, а спроводио УНДП. Дијагностика и третман обољелих од хепатитиса Б и Ц, те HIV/AIDS-а у казнено поправним установама у Републици Српској. Дијагностика и третман лица обољелих од хепатитиса Б и Ц, те HIV/AIDS-а у казнено поправним установама у Републици Српској су бесплатни.

Превентивне активности у вези са спречавањем и сузбијањем ширења хепатитиса Б и Ц, те HIV/AIDS-а у казнено поправним установама у Републици Српској, обављала су се бесплатним тестирањем штићеника казнено-поправних установа брзим (рапид) тестовима кроз сарадњу са Удружењем грађана „Викторија“.

Уколико је овим испитивањем утврђен позитиван налаз, а доктор медицине казнено - поравне установе то процјени, пацијент се под пратњом полиције довози у хепатолошку амбуланту Клинике за инфективне болести, Универзитетско клиничког центра Републике Српске (УКЦ РС). У овој амбуланти пацијент се прегледа, напише се налаз и препоруке за дијагностику, те евентуално лијечење. Уколико се ради о акутној инфекцији вирусом хепатитиса Б и Ц, пацијент се хоспитализује на Клиници за инфективне болести (све вријеме је полицијска пратња дискретно присутна на одјелу Клинике за инфективне болести). Уколико је пацијент започео антивирусну терапију, а у међувремену се деси да оде у затвор терапија се не прекида, него се наставља, на начин да се издају лијекови, а пацијент под полицијском пратњом долази у Клинику за инфективне болести како би узео терапију. Такође, било је и пракси у којима је суд одредио одгоду затворске казне па је прво проведено антивирусно лијечење хепатитиса Ц, а потом су пацијенти отишли на одслужење затворске казне. Хроничне форме хепатитиса не захтјевају лијечење у болници, тако да се лијечење хроничног хепатитиса Ц обавља кад пацијент заврши са издржавањем казне.

И у случају превецније, дијагностике и третмана лица заражених/обољелих од HIV/AIDS-а у казнено поправним установама у Републици Српској, спроводе се активности сличне горе наведеним. До сада није било случајева заражених/обољелих од HIV/AIDS-а у казнено поправним установама у Републици Српској.

Параграф 102.

Комитет наглашава своју препоруку Министарству здравља РС и Министарству правде РС да заједнички предузму неопходне кораке на унапређењу здравствене заштите у затворима, узимајући у обзир препоруке садржане у овом извјештају.

Министарство је активним учешћем у креирању и изради стратешких докумената² за развој здравственог система у Републици Српској и кривних закона³ за регулацију области здравства и социјалне заштите допринијело стварању амбијента за обезбјеђивање квалитетне здравствене заштите особама које се налазе на издржавању казни у казнено-поправним установама. Министарство је свјесно чињенице да је стварање законског и подзаконског оквира само добар предуслов за добро функционисање здравствене заштите у казнено-поправним установама и да је успостављање чвршће сарадње са Министарством

² Стратегија надзора над опојним дрогама и сузбијања злоупотребе опојних дрога у Републици Српској за период од 2016. до 2021. године (“Службени гласник Републике Српске”, број 56/16);

³ Закон о здравственој заштити; Закон о измјенама и допунама Закона о здравственој заштити (“Службени гласник Републике Српске”, број 18/99, 58/01, 62/01, 106/09, 44/15)

правде, казнено-поправним установама, здравственим установама и цивилним сектором један од услова за унапређење садашњих услуга⁴.

Параграф 105.

Препорука Комитета надлежним органима РС је да осигурају да се љекарски прегледи и евидентирање повреда затвореника (укључујући и новопридошле затворенике) врше у складу са препорукама датим у тачки 65. горе. Поред тога, у свим затворским установама потребно је увести посебну евиденцију трауматских повреда.

Активности су дефинисане у Плану активности за унапређење здравствене заштите у затворима републике српске.

Параграф 106.

Комитет поново наглашава своју препоруку да је потребно предузети кораке како би се у складу са наведеним прописима гарантовала повјерљивост.

Активности су дефинисане у Плану активности за унапређење здравствене заштите у затворима републике српске.

Параграф 107.

Препорука Комитета је да се у КПЗ Бања Лука прекине пракса дистрибуције лијекова од стране обезбјеђења и да умјесто тога дистрибуцију врши медицинско особље. Поред тога, потребно је увести процедуре којима ће се осигурати провјера да ли су затвореници заиста и узели предвиђену терапију.

Активности су дефинисане у Плану активности за унапређење здравствене заштите у затворима републике српске.

Параграф 109.

Комитет препоручује да сви затвореници системастки тестирају на хепатитис Б и Ц, ХИВ и туберкулозу. Осим тога, у свим затворским установама је потребно обезбиједити терапију за хепатитис Ц и дуготрајну дјелотворну анти-ХИВ терапију.

О одређеним садржајима и услугама дато је појашњење у Параграфу 71. овог дописа. Активности су дефинисане у Плану активности за унапређење здравствене заштите у затворима републике српске.

Параграф 110.

Комитет позива надлежне органе у РС да у оквиру шире националне стратегије за борбу против дроге израде свеобухватну стратегију пружања помоћи затвореницима са проблемима са дрогом у свјетлу горе датих коментара. Замјенска терапија се ни у ком случају не треба нагло прекидати.

Министарство је у предходном периоду узело врло значајно учешће у борби против злоупотребе опојних дрога и смањења штете од злоупотребе истих. Радећи паралелно у саставу Комисије за сузбијање злоупотребе опојних дрога Републике Српске у доношењу Стратегија надзора над опојним дрогама и сузбијања злоупотребе опојних дрога у Републици Српској за период од 2016. до 2021. године и реализацији мјера и активности на лијечењу и ресоцијализацији зависника о опојним дрогама. Министарство је успоставило кроз рад Комисије врло добру сарадњу са Министарством правде Републике Српске и невладине организације „Викторија“ на имплементацији неколико програма у

⁴ План активности за унапређење здравствене заштите у затворима Републике Српске

казненопоправним установама. Тако је рађено са Удружењем грађана “Викторија” пет година на имплементацији превентивних програма у оквиру затворских установа у Републици Српској (КПЗ Бања Лука-Туњице, КПЗ Добој, КПЗ Бијељина, КПЗ Источно Сарајево-Кула, КПЗ Фоча, КПЗ Требиње). Кроз програм едукације прошло је 310 затвореника, 19 полицијска службеника из Републике Српске, едуковано 17 тренера за реализацију ХИВ превентивних програма у затворским установама у Републици Српској, едуковано 30 вршњачких едукатора/затвореника у области ХИВ превенције у Републици Српској. Министарство је подржавало реализацију пројекта које је имплементирала “Викторија” акоји су финансирани од стране УНДП БиХ. Омогућавање приступа здравственим и психосоцијалним сервисима који су доступни у вањској средини, зависницима од дрога током и након њиховог боравка у Казнено-поправном заводу (КПЗ) Бања Лука у циљу остваривања апстиненције од дрога, смањењу рецидивизма криминалних активности као и смањењу ризичних облика понашања које су у вези са ХИВ/АИДС-ом, Хепатитисом Б и Ц као и осталим крвно и сексуално преносивим инфекцијама. Пројекат се имплементира по новој методологији гдје је предвиђена Израда модула рада са попратном документацијом, као и едукација затворског особља и израда приручника за рад намијењен особљу у затворима. Овај пројекат представља први пројекат у Б и Х заснован на новој методологији рада уз стручну супервизију.

Улога Министарства у изради Стратегија надзора над опојним дрогама и сузбијања злоупотребе опојних дрога у Републици Српској за период од 2016. до 2021. године, огледала се у координацији израде документа и провођењу процедуре усвајања од стране Народне скупштине Републике Српске (усвојена 23. јуна 2016. године).

Стратегија је оквирни стратешки документ који представља смјернице за дјеловање свих Владиних институција, јавних установа, организација цивилног друштва и појединаца на сузбијању злоупотребе опојних дрога, превенцији зависности, те пружању помоћи зависницима, повременим конзументима опојних дрога и породицама на превладавању тешкоћа у вези са злоупотребом дрога. Стратегија је одговор друштва у суочавању са проблемима у вези са злоупотребом опојних дрога и активно приступање одржавању и унапређивању безбједности, здравља, правде, заштите слободе у друштву, а утемељена је на основним начелима и вриједностима правног система Републике Српске, те стручном знању и истраживањима у овој области. Општи циљеви Стратегије су очување и унапређивање здравља становништва, те спречавање и смањење злоупотребе опојних дрога. Предузетим мјерама и активностима требало би да се задржи ниска стопа раширености злоупотребе опојних дрога, у оквирима друштвено прихватљивог ризика да се не би нарушиле традиционалне вриједности нашег друштва и угрозила безбједност становништва. Стратегија заговара системско развијање мреже институција и организација цивилног друштва, у оквиру којих ће се осигурати доступност и расположивост третмана, лијечења, рехабилитације и социјалне реинтеграције зависника, али и одлучно и досљедно примјењивање и спровођење законских мјера против производње и продаје опојних дрога. Једно од кључних поља дјеловања дефинисано у Стратегији је у поглављу 5.1. Смањење потражње опојних дрога, а неопходно је провести активности:

- међу младима, кроз програме превенције, рано откривање и адекватан третман, рехабилитацију и смањење нежељених посљедица узимања дрога,
- превенције зависности на радном мјесту,
- лијечења и психосоцијалних третмана, укључујући мјере третмана зависника и у оквиру казненог система,
- смањења штете настале злоупотребом опојних дрога,
- ресоцијализације и друштвене реинтеграције зависника,
- дјеловања цивилног друштва.

Лијечење и рехабилитација зависника спроводи се организовано унутар установа здравственог система, у складу са савременим знањима и протоколима познатим и признатим у круговима медицинске струке. Услуге лијечења и рехабилитације пружају мултидисциплинарни тимови састављени од професионалаца здравствене струке и сарадника психолога, социјалних радника, радних терапеута и других профила. Опијатски агонисти (метадон, бупренорфин), без обзира на то о којем облику лијека се ради, имају важну улогу у савременом приступу лијечења опијатске зависности, уз примјену других облика психосоцијалног третмана. Програми рехабилитације и ресоцијализације могу се спроводити и изван установа здравственог система. Једна од дефинисаних активности је Успоставити програме едукације и информисања за популацију у казнено-поправним заводима, те мјере раног откривања злоупотребе опојних дрога у казнено-поправним установама, у сарадњи са Министарством правде Републике Српске. Увођење програма опиоидно-супституцијске терапије (ОСТ) у КПУ и тестирање на присуство опојних дрога у КПЗ. Успостављање интегрисаног информационог система за праћење појава и посљедица злоупотребе опојних дрога кроз развијање и увођење евиденције лијечених зависника у казнено-поправним установама.

Параграф 112.

Препорука Комитета надлежним органима РС је да, кроз одговарајуће канале, предузму неопходне кораке како би осигурали затвореницима одговарајући и несметан приступ специјалистичкој здравственој заштити кад год је то потребно, а посебно у хитним и по живот опасним ситуацијама. Одлуку о томе треба да доносе здравствени радници и судије не треба да имају никакво право да такве одлуке оспоравају.

Мрежа здравствених установа за болничко лијечење поклапа се са мрежом казнено-поправних установа и особе које се налазе у КПЗ могу користити болничку услуге и у хитним стањима и за хроничне болести. Свакако да се протоколи сарадње између здравствених и казнено-поправних установа могу значајно унапредити и побољшати а то ће бити у наредном периоду предмет рада дефинисан у Плану активности за унапређење здравствене заштите у затворима републике српске.

С поштовањем,

МИНИСТАР

Драган Богданић, др мед.

Прилог:

1. План активности ЈЗУ Завод за форензичку психијатрију Соколац;
2. План активности за унапређење здравствене заштите у затворима Републике Српске.

ЈАВНА УСТАНОВА ЗАВОД ЗА ФОРЕНЗИЧКУ ПСИХИЈАТРИЈУ СОКОЛАЦ

ПЛАН АКТИВНОСТИ ЗА ПЕРИОД 01.04.-31.12.2016.ГОДИНЕ

Р.БР.	ОПИС	НОСИЛАЦ	ДАТУМ ПОЧЕТКА	ДАТУМ ЗАВРШЕТКА	ОСТВАРЕЊЕ ПЛАНА / СТАТУС АКТИВНОСТИ НА ДАН 30.06.2016.
1.	Обезбјеђење стручног медицинског кадра потребног за почетак рада Завода(приоритетно један доктор медицине супспецијалиста форензичке психијатрије, 2 доктора медицине специјалисте психијатрије, невропсихијатрије)	Министарство здравља и социјалне заштите РС и Завод за форензичку психијатрију Соколац	Активност је у току	30.12.2016.	Активност у току. - Отворен јавни конкурс за једног доктора медицине супспецијалисту форензичке психијатрије и два доктора специјалисте психијатрије/невропсихијатрије за подручје БиХ и Републике Српске, - Закључен меморандум са Клиничким центром Републике Српске за ангажовање једног доктора медицине, специјалисте психијатрије/невропсихијатрије на годину дана, - Обезбјеђене и потписане Изјаве два пензионисана доктора медицине, специјалисти невропсихијатрије, којим су се обавезали за радно ангажовање у Заводу за пуно радно вријеме на годину дана, - Дата сагласност ресорног Министарства за радно ангажовање два пензионисана доктора специјалисте психијатрије/ невропсихијатрије - Обезбјеђена сагласност једног пензионисаног Доктора

						медицине, супспецијалисте форензичке психијатрије за пружање стручне подршке и помоћи за почетак рада Завода, - у току контакти са ЈЗУ Психијатријска болница Соколац по приједлогу Завода за преузимање два доктора супспецијалисте форензичке психијатрије и 8 медицинских сестара-техничара, као и са другим здравственим установама из окружења,
2.	Израда и доношење Плана набавки	Директор са сарадницима и Управни одбор Завода	Активност је у току	Активности завршене	Активност завршена	Активност завршена
3.	Сагласност на План набавки	Министарство здравља и социјалне заштите РС	Активност је у току	10.04.2016.	Активност завршена	Активност завршена
4.	Сагласност на статут и Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста	Министарство здравља и социјалне заштите РС	Активност је у току	20.04.2016.	Сагласност на Статут завршена, Сагласност на Правилник, активност у току	Активност завршена
5.	Израда Тендерске документације за набавку прехранбених производа, средстава за хигијену, горива и других роба и услуга	Стручни сарадник за правне послове	10.04.2016.	15.04.2016.	Активност завршена	Активност завршена
6.	Сагласност на Тендерску документацију	Министарство здравља и социјалне заштите РС	15.04.2016.	25.04.2016.	Активност завршена	Активност завршена
7.	Припрема Објављештења о набавци	Стручни сарадник за правне послове	25.04.2016.	30.04.2016.	Активност завршена	Активност завршена
8.	Објављивање Објављештења о набавци	Стручни сарадник за правне послове	03.05.2016.	09.05.2016.	Активност завршена	Активност завршена
9.	Провођење процедура јавних набавки,	Комисија за јавне набавке	09.05.2016.	15.07.2016.	Активност у току, отварање понуда заказано за 14.07.2016. године.	Активност у току, отварање понуда заказано за 14.07.2016. године.
10.	Припрема за поништење раније расписаног јавног конкурса припрема за објављивање новог конкурса за	Директор и Стручни сарадник за правне послове	15.04.2016.	30.04.2016.	Активност завршена	Активност завршена

	пријем потребних радника у радни однос						
11.	Објављивање понштења раније расписаног конкурса и објављивање новог конкурса за пријем у радни однос потребних радника	Стручни сарадник за правне послове	03.05.2016.	10.05.2016.	Активност у току		
12.	Провођење конкурсних процедура за пријем радника у радни однос, селекција и одабир кадрова	Комисија за пријем у радни однос	10.05.2016.	30.06.2016.	Активности у току		
13.	Инсталирање и увођење у функцију рачунарске и остале опреме, израда потребних програма, увођење потребних телефонских линија и слично	Директор са сарадницима	10.05.2016.	30.06.2016.	Активности у току		
14.	Доношење потребних подзаконских и нормативних аката, планова и других правилника	Директор, Управни одбор	10.05.2016.	30.06.2016.	Активности у току		
15.	Окочање активности на повећање цијена, трошкова борава, чувања и лијечења пацијената и почетак примјене нове цијене	Директор Завода и Министарство здравља и социјалне заштите РС	Активности у току	31.07.2016.			
16.	Сагласност за испуњавање услова за обављање дјелатности	Министарство здравља и социјалне заштите РС	Активности у току	15.07.2016.			
17.	Обезбјеђење недостајућих финансијских средстава (субвенције, дотације, донације или револвинг кредит)	Директор, Управни одбор, Министарство здравља и социјалне заштите РС и влада РС	Активности у току	31.07.2016.			
18.	Едукација прије почетка рада по плану и програму	Директор са сарадницима	01.07.2016.	31.07.2016.			
19.	Опремање библиотеке- набавка књига, часописа и друге потребне литературе	Директор са сарадницима	01.07.2016.	31.07.2016.			
20.	Набавка лијекова и потребних материјала за радну терапију	Комисија за набавке	01.06.2016.	31.07.2016.			
21.	Организација рада Завода	Ужи менаџмент тим	01.06.2016.	30.07.2016.			
22.	Пријем пацијената по плану пријема и почетак рада Завода	Менаџмент и Медицинска служба Завода	31.12.2016.				

Прилог бр. 2.

ПЛАН АКТИВНОСТИ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ У ЗАТВОРИМА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Ред.број	АКТИВНОСТИ	УЧЕСНИЦИ	ВРЕМЕНСКИ ОКВИР
1.	Припремни састанак за израду Плана за унапређење здравствене заштите у затворима Републике Српске	Министарство правде Републике Српске; Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске	31.12.2016. године
2.	Анализа садашњег стања функционисања здравствене заштите у затворским установама у Републици Српској	Министарство правде Републике Српске; Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске Затворске установе у Републици Српској Институт за јавно здравство Републике Српске	31.03.2017.године
3.	Израда Плана за унапређење здравствене заштите у затворима Републике Српске, у складу са препорукама и захтјевима СРТ-а	Министарство правде Републике Српске; Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске Затворске установе у Републици Српској Институт за јавно здравство Републике Српске Здравствене установе из Републике Српске	31.05.2017.године
4.	Имплементација Плана за унапређење здравствене заштите у затворима Републике Српске, у складу са препорукама и захтјевима СРТ-а	Министарство правде Републике Српске; Министарство здравља и социјалне заштите Републике Српске	континуирано

Трг Младих 10, 76 100 Брчко Дистрикт Босне и Херцеговине, Централа: 049/233-200. Тел/Факс: 049/216-779
Trg Mladih 10, 76 100 Brčko Distrikt Bosne i Hercegovine, Centrala: 049/233-200, Tel/Fax: 049/216-779
Интернет страница: www.policijabdbih.gov.ba; Internet stranica: www.policijabdbih.gov.ba

Broj predmeta: 14.07-04-2312/16
Broj akta: 14.07-04.12-68491/16
Datum: 25.10.2016. godine

MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE
BOSNE I HERCEGOVINE

PREDMET: Odgovori na upite iz Izvještaja o posjeti Bosni i Hercegovini Evropskog komiteta za prevenciju torture i nehumanog i degradirajućeg tretmana ili kažnjavanja, (CPT), dostavljamo.-

VEZA: Vaši akti, broj:07-37-1845-16/13 od 13.06.2016. godine i broj: 07-37-1845-17/13 od 12.10.2016. godine

Poštovani,

U vezi vaših akata broj i datum veze, obavještavamo vas da smo uvidom u Izvještaj Evropskog komiteta za prevenciju torture i nehumanog i degradirajućeg tretmana ili kažnjavanja utvrdili da Policija Brčko distrikta BiH nije pomenuta kao institucija koja je u svome radu imala propusta ili nehumanog ponašanja prema licima lišenim slobode. Takođe, vas obavještavamo da je Zakonom o izvršenju kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera u Brčko distriktu BiH (Službeni glasnik broj: 31. od 14.11.2011. godine) u članu 13 definisano da „Mjera pritvora određena rješenjem Suda izvršava se u posebnom pritvorskom odjelu zavoda ili u posebnom zavodu za mjere pritvora, u jednom od entiteta“.

Policija Brčko distrikta BiH, Jedinica opće policije osigurava prostorije za smještaj lica lišenih slobode u kojima su obezbijeđeni humani i sigurni uvjeti za lica lišena slobode kojih je u 2015. godini bilo 92 lica, uz poštivanje međunarodnih standarda o ljudskim pravima.

Takođe, vas obavještavamo:

- da lica prilikom lišenja slobode odmah bivaju upoznata sa svim pravima po Zakonu o krivičnom postupku Brčko distrikta BiH, a samim tim i sa pravom na advokata od samog početka lišenja slobode,
- da Policija Brčko distrikta BiH kontinuirano vrši upoznavanje svih policijskih službenika da u slučaju vršenja fizičkog zlostavljanja lica lišenih slobode mogu biti procesuirani u skladu sa relevantnim zakonskim odredbama,
- da Policija Brčko distrikta BiH u sklopu Programa stručnog usavršavanja policijskih službenika vrši redovnu edukaciju policijskih službenika da svoje poslove vrše u skladu sa Zakonom,

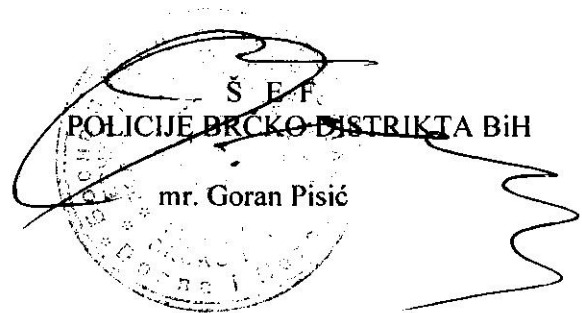
- da Policija Brčko distrikta BiH u istragama koje sprovodi pod nadzorom Tužilaštva Brčko distrikta BiH, u svrhu dokazivanja krivičnih djela se oslanja na brojna vještačenja (DNK, mehanoskopska, daktiloskopska i dr.), te je s tim u vezi, između ostalog, izvršena nabavka poligrafa, te se vrši poligrafsko ispitivanje u svrhu dokazivanja krivičnih djela,
- da Policija Brčko distrikta BiH od 2001. godine vrši audio – dokumentovanje svih ispitivanja u službenim prostorijama Policije Brčko distrikta BiH,
- da Policija Brčko distrikta BiH kada su u pitanju maloljetna lica prema istim postupka u skladu sa Zakonom o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku Brčko distrikta BiH i
- da su svi policijski službenici Policije Brčko distrikta BiH prošli obuku o ljudskim pravima uključujući i prava žena i manjina za što su dobili certifikate od međunarodnih predstavnika (OSCE i dr.).

Na kraju, vas obavještavamo da je Policija Brčko distrikta BiH – Jedinica za profesionalne standarde u periodu od 2012. godine do 25.10.2016. godine zaprimila četiri predstavke – žalbe građana koje se odnose na mučenja ili zlostavljanja od strane policijskih službenika Policije Brčko distrikta BiH. U svim slučajevima su provedeni interni postupci od čega su dvije predstavke ocjenjene kao neosnovane, jedna bez dovoljno dokaza i jedna osnovana gdje je pet policijskih službenika odgovaralo za težu povredu službene dužnosti a u toku je krivični postupak protiv dva policijska službenika.

S poštovanjem,

DOSTAVLJENO:

1. Naslovu.
2. a/a.

JAVNA USTANOVA ZAVOD ZA FORENZIČKU PSIHIJATRIJU SOKOLAC

PLAN AKTIVNOSTI ZA PERIOD 01.04.-31.12.2016.GODINE

R.BR.	OPIS	NOSILAC	DATUM POČETKA	DATUM ZAVRŠETKA	OSTVARENJE PLANA / STATUS AKTIVNOSTI NA DAN 30.06.2016.
1.	Obezbjeđenje stručnog medicinskog kadra potrebnog za početak rada Zavoda (prioritetno jedan doktor medicine supspecijalistaforenzičke psihijatrije, 2 doktora medicine specijaliste psihijatrije, neuropsihijatrije)	Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS i Zavod za forenzičku psihijatriju Sokolac	Aktivnost je u toku	30.12.2016.	<p>Aktivnost u toku .</p> <ul style="list-style-type: none"> - Otvoren javni konkurs za jednog doktora medicine supspecijalistu forenzičke psihijatrije i dva doktora specijaliste psihijatrije/neuropsihijatrije za područje BiH i Republike Srpske, - Zaključen memorandum sa Kliničkim centrom Republike Srpske za angažovanje jednog doktora medicine, specijaliste psihijatrije/neuropsihijatrije na godinu dana, - Obezbijeđene i potpisane Izjave dva penzionisana doktora medicine, specijalisti neuropsihijatrije , kojim su se obavezali za radno angažovanje u Zavodu za puno radno vrijeme na godinu dana, - Data saglasnost resornog Ministarstva za radno angažovanje dva penzionisana doktora specijaliste psihijatrije/ neuropsihijatrije - Obezbijeđena saglasnost jednog penzionisanog doktora medicine, supspecijaliste forenzičke psihijatrije za pružanje stručne podrške i pomoći za početak rada

					Zavoda, - u toku kontakti sa JZU Psihijatrijska bolnica Sokolac po prijedlogu Zavoda za preuzimanje dva doktora supspecijaliste forenzičke psihijatrije i 8 medicinskih sestara-tehničara, kao i sa drugim zdravstvenim ustanovama iz okruženja,
2.	Izrada i donošenje Plana nabavki	Direktor sa saradnicima i Upravni odbor Zavoda	Aktivnost je u toku	Aktivnosti završene	Aktivnost završena
3.	Saglasnost na Plan nabavki	Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS	Aktivnost je u toku	10.04.2016.	Aktivnost završena
4.	Saglasnost na statut i Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta	Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS	Aktivnost je u toku	20.04.2016.	Saglasnost na Statut završena, Saglasnost na Pravilnik, aktivnost u toku
5.	Izrada Tenderske dokumentacije za nabavku prehrambenih proizvoda, sredstava za higijenu, goriva i drugih roba i usluga	Stručni saradnik za pravne poslove	10.04.2016.	15.04.2016.	Aktivnost završena
6.	Saglasnost na Tendersku dokumentaciju	Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS	15.04.2016.	25.04.2016.	Aktivnost završena
7.	Priprema Obavještenja o nabavci	Stručni saradnik za pravne poslove	25.04.2016.	30.04.2016.	Aktivnost završena
8.	Objavljivanje Obavještenja o nabavci	Stručni saradnik za pravne poslove	03.05.2016.	09.05.2016.	Aktivnost završena
9.	Provođenje procedura javnih nabavki,	Komisija za javne nabavke	09.05.2016.	15.07.2016.	Aktivnost u toku, otvaranje ponuda zakazano za 14.07.2016.godine.
10.	Priprema za poništenje ranije raspisanog javnog konkursa i priprema za objavljivanje novog konkursa za prijem potrebnih radnika u radni odnos	Direktor i Stručni saradnik za pravne poslove	15.04.2016.	30.04.2016.	Aktivnost završena
11.	Objavljivanje poništenja ranije raspisanog konkursa i objavljivanje novog konkursa za prijem u radni odnos potrebnih radnika	Stručni saradnik za pravne poslove	03.05.2016.	10.05.2016.	Aktivnost u toku
12.	Provođenje konkursnih procedura za prijem radnika u radni odnos, selekcija i	Komisija za prijem u radni odnos	10.05.2016.	30.06.2016.	Aktivnosti u toku

	odabir kadrova				
13.	Instaliranje i uvođenje u funkciju računarske i ostale opreme, izrada potrebnih programa, uvođenje potrebnih telefonskih linija i slično	Direktor sa saradnicima	10.05.2016.	30.06.2016.	Aktivnosti u toku
14.	Donošenje potrebnih podzakonskih i normativnih akata, planova i drugih pravilnika	Direktor, Upravni odbor	10.05.2016.	30.06.2016.	Aktivnosti u toku
15.	Okončanje aktivnosti na povećanje cijena, troškova boravka, čuvanje i liječenje pacijenata i početak primjene nove cijene	Direktor Zavoda i Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS	Aktivnosti u toku	31.07.2016.	
16.	Saglasnost za ispunjavanje uslova za obavljanje djelatnosti	Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS	Aktivnosti u toku	15.07.2016.	
17.	Obezbeđenje nedostajućih finansijskih sredstava (subvencije, dotacije, donacije ili revolving kredit)	Direktor, Upravni odbor, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite RS i vlada RS	Aktivnosti u toku	31.07.2016.	
18.	Edukacija prije početka rada po planu i programu	Direktor sa saradnicima	01.07.2016.	31.07.2016.	
19.	Opremanje biblioteke- nabavka knjiga, časopisa i druge potrebne literature	Direktor sa saradnicima	01.07.2016.	31.07.2016.	
20.	Nabavka lijekova i potrebnih materijala za radnu terapiju	Komisija za nabavke	01.06.2016.	31.07.2016.	
21.	Organizacija rada Zavoda	Uži menadžment tim	01.06.2016.	30.07.2016.	
22.	Prijem pacijenata po planu prijema i početak rada Zavoda	Menadžment i Medicinska služba Zavoda	31.12.2016.		

**Psihijatrijska bolnica
Kantona Sarajevo**

**akaz
akreditacija**

Broj: 02.8 - 3049/16
Sarajevo, 25.10.2016. godina

31.10.2016

07 - 37 - 1845-28 / 13

**BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO ZA LJUDSKA PRAVA I IZBJEGLICE
BOSNE I HERCEGOVINE**

n/r **Gđa Minka Smajević**

Veza : Vaš akt broj: 07-37-1845-16 /13

Predmet: Izvještaj CPT-a Komiteta- Odgovor , dostavlja se

Javna ustanova Psihijatrijska bolnica Kantona Sarajevo je prva akreditirana bolnica u Bosni i Hercegovini. Akreditacija je krajnji rezultat dugotrajnog i sistemskog procesa poboljšanja kvaliteta i sigurnosti u pružanju zdravstvenih usluga korisnicima naših usluga. Također, i potvrda je, da bolnica, svi njeni odjeli i službe, zadovoljavaju optimalne bolničke standarde i kriterije. Potrebno je naglasiti da je sam akreditacijski proces materijaliziran vlastitim sredstvima, što je još jedan dokaz predanosti menadžmenta i uposlenika unapređenju kvalitete i sigurnosti u pružanju usluga. zdravstvene zaštite.

Životni uvjeti i tretman

Komitet je u svom Izvještaju istakao da su životni uvjeti pacijenata u bolnici generalno dobri, kao i sam njihov tretman. Međutim, evidentirane su i određene zamjerke, kao i preporuke sa ciljem da se iste otklone, o čemu se ovom prilikom očitujemo.

1.Preporuka:

- Odvojene sobe za muške i ženske pacijente na odjeljenju intenzivne njege, te da se ulože napori da se sobi da lični pečat.

Odgovor: Odjeljenje intenzivne njege namijenjeno je za stacionarno zbrinjavanje akutno psihotičnih, agresivnih, psihomotorno uznemirenih i suicidalnih pacijenata kojima je potreban nadzor 24 h. Ovo odjeljenje je prilagođeno u najvećoj mogućoj mjeri kako tehnički tako i organizaciono toj namjeni, što ne znači da od strane menadžmenta bolnice i Stručnog vijeća kao i Komisije za zaštitu osoba sa duševnim smetnjama nije prepoznata gore istaknuta okolnost smještaja pacijenata na odjelu intenzivne njege i svakako da će se uložiti dodatni napori na poboljšanju uvjeta boravka, bar onih koji su u okviru mogućnosti bolnice.

2. Preporuka:

- Individualni pristup- izrada plana i tretmana za svakoga pacijenta.

Odgovor Polazeći od bio-psiho-socijalnog jedinstva svakog ljudskog bića, ili bolje rečeno, holističkog pristup pacijentu, rad sa našim pacijentima zasniva se na multidisciplinarnom timskom radu. Za svakog pacijenta sačinjava se individualni plan liječenja evidentiran u njegovom zdravstvenom kartonu/ obavezujući dio. Koordinator tretmana sačinjava individualni plan tretmana koji predstavlja integrativni terapijski protokol.

Svakako da se uvažava preporuka Komiteta da se u individualnom planu tretmana tekstualno proširi obim i raspoloživost rehabilitacijskih terapijskih aktivnosti, a koje se inače primjenjuju u svakodnevnom terapijskom radu sa pacijentima. Pacijenti sa odjela intenzivne i polu intenzivne njege koriste aktivnosti socioterapije i radne terapije prilagođene njihovom psihičkom stanju i mogućnostima bolnice..

3 .Preporuka

- Uposliti socijalnog radnika i psihologa kako bi se proširio obim rehabilitacionih i terapijskih mogućnosti.

S tim u vezi možemo reći je već uposlen socijalni radnik, a u narednom periodu planirano je uposlenje psihologa Moramo istaknuti da nam je za prijem novih uposlenika potrebna podrška nadležnih organa, prije svega financijska.

Sredstva fizičke prinude

4.Preporuka: da se izradi politika za primjenu mjera prinude i odgovarajuća obuka uposlenika.

Odgovor: Bolnica ima utvrđene smjernice postupanja-**procedure za upotrebu sredstava i mjera ograničavanja (prinude)** na odjeljenju intenzivne njege u okviru izrađene Politike poboljšanja kvalitete i sigurnosti.

5.Evidencija:

Vodi se uredna evidenciju kako bi se zabilježili svi slučajevi primjene mehaničkih mjera prinude u svesku fiksacije, potom u zdravstvenom kartonu, kao i primjena hemijskih sredstava prinude na zdravstvenoj listi.

6.Preporuka: **Fiksacija**

Bolnica ne posjeduje sobu za izolaciju psihomotorno uznemirenih pacijenata. Na žalost, još se nisu stekli uvjeti tehničke prirode na odjeljenju intenzivne njege da se uznemireni pacijenti ne ograničavaju naočigled drugih pacijenata, isto kao što se nisu stekli uvjeti za odvojene sobe za muške i ženske pacijente na odjelu intenzivne njege, što ne znači da menadžment i uposlenici nisu ovo prepoznali kao potrebu da se ulaže dodatni napor da se ovi nedostaci otklone, a za što nam je potrebna prije svega materijalna podrška nadležnih organa..

7. Bolnica je usvojila **Strategiju upravljanja rizikom period 2014-2018 godina**, u okviru pružanja zdravstvenih usluga, uključujući rizik koji može učiniti štetu pacijentu, osoblju, drugim licima i imovini.

8. Preporuka: Informiranost pacijenata - Informativni materijal.

Postoje objavljene informacije- **brošure** o pravima i obavezama pacijenata, vidno istaknute i dostupne. Napisan je i vidno istaknut na svim odjelima **Kućni red**, napisan sažeto, jednostavnim jezikom, vodeći računa o potrebama korisnika i zakonskim odredbama. Objavljen je **Vodič za pacijente**, dostupan za pacijente njihove srodnike sa svim informacija od prijema, puta pacijenta, otpusta, obliku usluga, mehanizmima pravne zaštite tokom boravka u bolnici, pravo na prigovor i žalbu itd.

9. Zakonska zaštita:

Što se tiče zakonskih garancija u vezi smještaja na liječenje strogo se poštuju zakonske odredbe i procedure. Prednost se daje dobrovoljnom smještaju pred mjerama prisile. U vezi prisilnog zadržavanja na liječenju u zdravstvenoj ustanovi strogo se poštuju odredbe Zakona o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama, kao i **standardi i kriteriji** za prisilnu hospitalizaciju.

Prisutan jeste problem poštivanja zakonskih rokova, sudski postupci traju predugo. Komisija za zaštitu osoba sa duševnim smetnjama Bolnice je više puta u svojim izvještajima navodila ovaj problem i tražila njegovo otklanjanje, također i Stručno vijeće Bolnice.

Bolnica je prepoznala problem odgovarajućeg smještaja i tretmana forenzičkih pacijenata, osoba sa duševnim smetnjama koje su u stanju neuračunljivosti počinila krivična djela, te se aktivno uključila u rješavanje istoga.

Mehanizmi zaštite:

U bolnici je imenovana **Komisija za zaštitu osoba sa duševnim smetnjama** u čijoj je nadležnosti praćenje provođenja postupaka propisanih Zakonom o zaštiti osoba sa duševnim smetnjama Federacije BiH, posebno kada je riječ o prisilnom zadržavanju i prisilnom smještaju, poštivanju prava i unapređenje postupanja prema osobama sa duševnim smetnjama na liječenju u ovoj bolnici.. Najmanje jedanput godišnje Komisija svoj izvještaj dostavlja nadležnim ministarstvima zdravstva, a ukoliko se ukaže potreba svoje zapažanja i preporuke dostavlja direktoru bolnice i nadležnim organima izvan bolnice. Takođe, u bolnici je imenovana **Komisija za prigovore pacijenata** temeljem Zakona o zdravstvenoj zaštiti Federacije BiH, kao još jedan mehanizam zaštite prava pacijenata, u čijoj je nadležnosti **rješavanje prigovora/žalbi pacijenata**, zatim njihova analiza kao sredstva poboljšanja kvaliteta i sigurnosti zaštite, te analiziranje upitnika o mjeranju zadovoljstva pacijenata tokom boravka u bolnici u odnosu na pruženu zdravstvenu uslugu i odnos osoblja.

Na kraju želimo istaknuti predanost menadžmenta i uposlenika bolnice borbi protiv stigme i diskriminacije osoba sa duševnim smetnjama, poštivanju njihovih prava i zaštiti dostojanstva.

Pripremila
Đurđević Vesna, dipl.scj

Direktor
Ahmić dr Muhamed
specijalista neuropsihijatar

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
VRHOVNI SUD
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
BROJ: 070-0-Su-16-001263
Sarajevo, 17.11.2016. godine

REPUBLIKA BOSNA I HERCEGOVINA
VISOKO SUDSKO I TUŽILAČKO VIJEĆE BiH
SARAJEVO
21-11-2016

Broj predmeta	Klasifikacioni oznaka	Brojni broj	Broj (u kopiji)
06	14-1	1901-12	

VISOKO SUDSKO I TUŽILAČKO VIJEĆE BOSNE I HERCEGOVINE
ODJEL ZA PRAVOSUDNU UPRAVU

PREDMET: Analiza izvještaja o posjeti Bosne i Hercegovine Evropskog komiteta za prevenciju torture i nehumanog i degradirajućeg tretmana ili kažnjavanja (CPT)

Nakon prijema gore navedenog izvještaja i Vašeg pisma obavještavam da smo zatražili od nižestepenih sudova (kantonalnih sudova u Federaciji Bosne i Hercegovine) izjašnjenja povodom navedenog izvještaja u vezi sa relevantnim preporukama iz izvještaja koji se odnose na pravosuđe. Nakon izjašnjenja određenog broja kantonalnih sudova izvršili smo analizu i u vezi sa ovlaštenjima Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, pri čemu smo imali u vidu i Pravilnik o unutrašnjem sudskom poslovanju, dostavljamo sljedeću informaciju:

Imajući u vidu kompletan sadržaj gore navedenog izvještaja i izvještaje koji su dostavljeni od određenog broja kantonalnih sudova ističemo da se manji dio iz ovog izvještaja odnosi na sudove. Posebno posvećujemo pažnju prilikom ove analize licima koja se nalaze u pritvoru. Lica koja su u pritvoru do upućivanja na izdržavanje kazne nakon pravosnažnosti presude potpadaju pod kontrolu obilaska pritvora od strane predsjednika nižestepenih sudova. Ovo je regulisano odredbom člana 160. Zakona o krivičnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine. Iz izvještaja predsjednika sudova, a nakon analize tih izvještaja, ovaj sud izvodi zaključak da predsjednici sudova vrše obilazak pritvorenih lica u kazneno-popravnim ustanovama koje se nalaze u sjedištima kantonalnih sudova u Federaciji Bosne i Hercegovine. Predsjednici sudova neposredno obavljaju razgovor sa pritvorenim licima, saznaju određene informacije od strane pritvorenih lica i da li se postupa sa pritvorenim licima u skladu sa Pravilnikom o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje krivične sankcije mjere pritvora i drugih mjera. Po ocjeni ovog suda, a nakon analize predsjednici sudova sačinjavaju zapisnike i izvještaje o posjeti pritvorenim licima koje dostavljaju kantonalnim ministarstvima pravde, koji su dužni da obezbjede uslove za pritvorena lica kako je to propisano u navedenom Pravilniku. Pored toga što dostavljaju te zapisnike kantonalnim ministrima pravde isti se dostavljaju i sudijama nižestepenih sudova, gdje pritvorena lica stavljaju određene primjedbe na vrijeme trajanja krivičnog postupka, isto tako nakon izricanja prvostepene presude, ako ima primjedbi, isti stavljaju na vrijeme izrade pismenog otpavka presude, dostavljanja kompletnog spisa neposredno višem sudu i sve druge primjedbe koje se stavljaju, a odnose se na njihov boravak u pritvoru. Prilikom obilaska

prিতvorenih lica od strane predsjednika sudova stavljaju se prijedlozi upravi kazneno-popravnih institucija za određena poboljšanja boravka prিতvorenih lica u toj instituciji.

Posebno se obraća pažnja, kada su u pitanju prিতvorena lica, na njihovo zdravstveno stanje, na blagovremeno postupanje uprave suda kada je u pitanju određena bolest, smještaj na prijedlog i po preporuci zatvorskog ljekara u određenu zdravstvenu instituciju.

U tom pravcu ima određenih primjedbi od strane lica koja se nalaze u prিতvoru, hitnost u postupanju kada je u pitanju njihovo zdravstveno stanje.

Isto tako vodi se računa prilikom obilaska prিতvorenih lica na njihove vjerske potrebe i uvažavanja njihovih prava u tom pogledu i pravcu. Posebno se obraća pažnja predsjednika sudova da li prিতvorena lica provode potrebno vrijeme koje je propisano u šetnji, da li primaju redovno posjete, da li sudije izdaju uredno, u onim slučajevima kada je potrebno, uvjerenja za te posjete. Da li prিতvorena lica imaju dovoljnu i potrebnu komunikaciju sa osobama na način kako je to propisano pravilnikom o kućnom redu.

Nakon analize, a može se preporučiti da se može posvetiti veća pažnja licima koja se nalaze u prিতvoru kada je u pitanju njihovo zdravstveno stanje, odnosno češće posjete prিতvorskih ljekara. Naročito bi se moglo poboljšati, ako ima potrebe i ako to zatraže, a prিতvorski ljekari procjene kao opravdano njihovo liječenje u drugim zdravstvenim ustanovama, gdje zatvorski ljekar ne može pružiti potrebno medicinsko zbrinjavanje. Smatramo, a nakon analiziranja ovih materijala, da bi bilo potrebno da u određenim vremenskom razdoblju predsjednici kantonalnih sudova, gdje se nalaze i sjedišta kazneno popravnih institucija, održavaju sastanke sa odgovornim osobljem tih institucija i sa predsjednicima općinskih sudova, a sve u cilju poboljšanja smještaja prিতvorenih lica, pri čemu posebno treba imati u vidu sadržaj izvještaja o posjeti Bosne i Hercegovine Evropskog komiteta za prevenciju torture i nehumanog i degradirajućeg tretmana ili kažnjavanja (CPT).

Predsjednik Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine je zakazao, shodno članu 9. Pravilnika o unutrašnjem poslovanju, sastanak sa predsjednicima kantonalnih sudova 08.12.2016. godine, gdje će biti prisutni predsjednici odjeljenja Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine i predsjednici odjeljenja kantonalnih sudova. Pored ostalog, tom prilikom će se ukazati na određena zapažanja iz ovog izvještaja, pored ovog što smo napisali u ovoj informaciji, a sve u svrhu poboljšanja u svim segmentima određenih lica iz ovog izvještaja, a što se odnosi na sudove u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Predsjednik Vrhovnog suda
Federacije Bosne i Hercegovine

Milorad Novković

Navedeni izvještaj smo dostavili svim nižestepenim sudovima u elektronskoj formi.

Broj: 06-14-1-1901-4/2016
Sarajevo, 16.11.2016. godine

INFORMACIJA

u vezi sa preporukama Evropskog komiteta za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT) za pravosudne institucije u BiH

Uvod

Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: „Ministarstvo“) dostavilo je Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: "VSTV BiH") Izvještaj o posjeti Bosni i Hercegovini Evropskog komiteta za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT) koji je usvojen na 59. sjednici Vijeća ministara Bosne i Hercegovine 06.06.2016. godine. Ministarstvo je zatražilo od VSTV-a BiH informaciju o stepenu realizaciji preporuka iz Izvještaja koje se odnose na pravosuđe.

VSTV BiH¹ je, u cilju realizacije zahtjeva Ministarstva, zatražio od entitetskih tužilaštava i vrhovnih sudova da shodno svojim nadležnostima u smislu nadzora nad radom nižestepenih tužilaštava i sudova prikupe, analiziraju i dostave informacije u vezi sa preporukama iz Izvještaja koje se odnose na pravosuđe. VSTV BiH je, pored toga, zatražio da navedene informacije dostave i Sud BiH, Tužilaštvo BiH, Apelacioni sud BiH i Tužilaštvo Brčko Distrikta BiH shodno svojim nadležnostima.

Analiza dostavljenih izvještaja pravosudnih institucija u odnosu na preporuke iz Izvještaja:

Preporuka iz paragrafa 19.

Osim toga, neophodno je da efikasne istrage u vezi tvrdnji o zlostavljanju budu preduzete da pokažu da će krivična djela policajaca biti kažnjena i da se suprotstave trenutnoj kulturi nekažnjavanja koja prožima dijelove raznih policijskih snaga u zemlji. Time će se takođe podržati poruka o nultoj toleranciji zlostavljanja.

Preporuka iz paragrafa 20.

Komitet preporučuje da nadležni organi ove obaveze (Istrage tvrdnji o zlostavljanju) strogo poštuju. Volio bi da bude obaviješten o preduzetim koracima kako bi se uvjerio da je to slučaj.

VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE

Iz izjašnjenja nižestepenih sudova da se zaključiti da su evidentirani ovakvi slučajevi i u tom pravcu posebno je zanimljiv predmet Okružnog suda u Banja Luci – Posebno odjeljenje za organizovani i najteži oblik privrednog kriminala iz kojeg proizlazi da su na višegodišnje kazne zatvora osuđeni policijski službenici zbog krivičnih djela izvršenih u sticaju – organizovani kriminal iz člana 383 a.) stav 3 i 2. Krivičnog zakona Republike Srpske, u vezi sa krivičnim djelima neovlaštena proizvodnja i promet opojnih droga iz člana 224. stav 2. u vez sa stavom 1. istog zakona i krivičnog djela zloupotrebe službenog položaja i ovlašćenja iz člana 347. stav 4. u vezi sa stavom 3. istog Zakona, te krivičnog djela povreda ljudskog dostojanstva zloupotrebom službenog položaja ili ovlašćenja iz člana 359. Krivičnog zakona Republike Srpske. Upravo navedeni predmet ukazuje da su preporuke Komiteta opravdane i da realno postoje i najteži oblici mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja i da u tom pravcu Ministarstvo unutrašnjih poslova treba poduzeti sve mjere da ovakvih predmeta, ove težine bude što manje. S tim u vezi, svakako su bitne preventivne mjere, a to je prije svega obuka i razvijanje svijesti kod ovlaštenih službenih lica da bilo koji oblik zlostavljanja pritvorenih lica može dovesti do njihovog kažnjavanja, s jedne strane, a s druge strane da ovakvo postupanje ovlaštenih lica uznemirava javnosti i stvara negativnu percepciju i sumnju u bezbjednost i sigurnost.

¹ Vrhovni sud Federacije BiH nije dostavio traženu informaciju do 16.11.2016.godine. Tužilaštvo BiH se izjasnilo da Izvještaj CPT ne sadrži preporuke koje se odnose na tu instituciju.

APELACIONI SUD BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE

Predsjednik suda je dostavio obavještenje da se na području Brčko distrikta Bosne i Hercegovine ne nalaze ni pritvorske ni zatvorske ustanove, te da se lica, kojima je odlukom sudova Brčko distrikta BiH određen pritvor ili se upućuju na izdržavanje kazne zatvora, upućuju u Kazneno-popravne ustanove u Entitetima. Takođe, predsjednik suda je u svom obavještenju iznio navod da do sada nije bilo pritužbi tih lica na tretman u Kazneno-popravnim ustanovama od strane pritvorskih odnosno zatvorskih službenika.

FEDERALNO TUŽILAŠTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE (ZA VREMENSKI PERIOD OD POČETKA 2013. GODINE DO 28.10.2016 GODINE)

Iz dobivenih podataka, slijedi da je Kantonalno tužiteljstvo Tuzlanskog Kantona iz Tuzle u naprijed navedenom vremenskom periodu imalo ukupno šesnaest predmeta koji su formirani zbog kaznenog djela zlostavljanje u obavljanju službe iz čl.182 KZ FBiH. Uvidom u TCMS bazu podataka, vidljivo je da je šest predmeta još uvijek otvoreno, to jest u istima nije donijeta konačna tužiteljska odluka, dok su ostali predmeti iskazani završenim, odnosno arhivirani.

Kantonalno tužiteljstvu Zeničko-dobojskog Kantona iz Zenice u protekle tri godine dostavljeno je, od strane fizičkih osoba, ukupno petnaest kaznenih prijava zbog kaznenog djela zlostavljanje u obavljanju službe iz čl.182 KZ FBiH. Prijave su, uglavnom, dostavljane od strane lica koja se nalaze na izdržavanju kazne zatvora u KPZ ZT Zenica. Po naprijed navedenim kaznenim prijavama nije do sada podignuta niti jedna optužnica, a u sedam predmeta su donijete naredbe o nesprovođenju ili obustavama istraga, dok je osam predmeta još uvijek u fazi neriješenih prijava.

Kantonalno tužiteljstvo Kantona Sarajevo je u vremenskom periodu 2013-2016 godina imalo ukupno sedam formiranih predmeta zbog kaznenog djela zlostavljanje u obavljanju službe iz čl.182 KZ FBiH. U pet predmeta donijete su naredbe o nesprovođenju ili obustavi istrage, dok su dva predmeta još uvijek u fazi istražnog postupka. Dakle, nije podignuta niti jedna optužnica.

Po podnijetim izvješćima o počinjenju kaznenih djela, Kantonalno tužiteljstvo Unsko-sanskog Kantona iz Bihaća formiralo je ukupno sedam predmeta zbog kaznenog djela zlostavljanje u obavljanju službe iz čl.182 KZ FBiH, od čega je šest predmeta protiv devetnaest poznatih lica (KT predmeti), te jedan predmet protiv neodređenog broja nepoznatih osoba (KTN predmet). U četiri predmeta donijete su naredbe o nesprovođenju ili obustavi istrage, dok u tri predmeta protiv ukupno četiri lica nije donijeta konačna tužiteljska odluka. Dakle, podignutih optužnica u posmatranom periodu nije bilo.

Kantonalno tužiteljstvo Kantona 10 iz Livna, tokom 2015 godine, podiglo je jednu optužnicu zbog kaznenog djela zlostavljanje u obavljanju službe iz čl.182 KZ FBiH, u kom predmetu je ovlaštena službena osoba u službenim prostorijama fizički napala osumnjičenu-pritvorenu osobu, kojom prilikom joj je nanijela laku tjelesnu ozljedu. Drugih predmeta vezano za ovu činjeničnu problematiku nije bilo.

Kantonalna tužiteljstva Hercegovačko-neretvanskog Kantona iz Mostara, Posavskog Kantona iz Orašja, Bosansko –podrinjskog Kantona iz Goražda, Zapadno-hercegovačkog Kantona iz Širokog Brijega, te Srednje-bosanskog Kantona iz Travnika, u promatranom vremenskom periodu nisu imala u radu predmete koji bi se činjenično odnosili na zlostavljanje nad pritvorenim ili osuđenim osobama od strane pojedinih službenih osoba u policijskim agencijama, odnosno ustanovama za izdržavanje kazni zatvora.

TUŽILAŠTVO BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE (ZA VREMENSKI PERIOD OD POČETKA 2009. GODINE PA DO 28.10.2016 GODINE)

Od 2009.godine do danas Tužilaštvo je istražilo ukupno četiri slučaja koja su se odnosila na krivično djelo zlostavljanje u obavljanju službe iz člana 179 Krivičnog zakona Brčko distrikta BiH. Od četiri prijavljena slučaja dvije istrage su rezultirale podizanjem optužnice po kojima je postupak pravosnažno okončan osuđujućom presudom u jednom slučaju, a u drugom pak oslobađajućom presudom. Jedan od prijavljenih slučajeva, koji se zapravo nije niti odnosio na zlostavljanje od strane policijskih organa (već radnika javnih komunalnih službi), završen je naredbom o obustavi istrage, dok se jedan slučaj po nepoznatom počiniocu još vodi.

S druge strane Tužilaštvo nije imalo u radu prijava koje bi se odnosile na krivično djelo Iznuđivanje iskaza iz člana 178 Krivičnog zakona Brčko distrikta BiH.

Preporuka iz paragrafa 22.

Komitet preporučuje da glavni tužioci i predsjednici vrhovnih sudova entiteta i kantona stalno podsjećaju tužioce i sudije da treba da postupaju u skladu sa gore navedenim principima.

SUD BOSNE I HERCEGOVINE

Predsjednica Suda BiH je izvjestila da je upoznala sve sudije tog suda sa Izvještajem CPT-a i posebno sa preporukom iz paragrafa 22.

FEDERALNO TUŽILAŠTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Glavni federalni tužitelj je izvjestio da je povodom preporuke iz paragrafa 22. već donio Obavezno uputstvo broj A-234/07 od 22.06.2007 godine, kojim je svim kantonalnim tužiteljstvima u Federaciji BiH, u suštini, naloženo da, u slučaju saznanja da su osumnjičena, ili bilo koja druga lica, bila izložena zlostavljanju, nečovječnom postupanju, mučenju, ili ponižavajućem tretmanu od strane bilo kojih ovlaštenih službenih osoba, provedu brzu, efikasnu i temeljitu istragu, a u cilju utvrđivanja osnova ili osnovane sumnje postojanja prvenstveno kaznenih djela zlostavljanje u obavljanju službe iz čl.182 KZ FBiH, odnosno iznuđivanja iskaza iz čl.181 KZ FBiH.

Glavni federalni tužitelj je u novembru 2016. godine ponovo dostavio svim kantonalnim tužiteljstvima primjerak pomenutog Obaveznog uputstva broj A-234/07 od 22.06.2007 godine, a kako bi sa istim upoznali sve kantonalne tužitelje, a posebno one čija su imenovanja uslijedila nakon donošenja uputstva, uz napomenu da bi sve kantonalne tužitelje u tužitelje valjalo upoznati i sa dijelovima Izvještaja CPT-a relevantnim za tužiteljstvo. Ovakvo postupanje glavni federalni tužitelj smatra posebno bitnim imajući u vidu statističke podatke o radu svih kantonalnih tužiteljstva u Federaciji BiH po pitanjima iz ove problematike, iz kojih je generalno vidljiv mali broj predmeta, te, posebno, mali broj podignutih optužnica u pogledu tvrdnji o zlostavljanju. Uz dostavljanje pomenutog Obaveznog uputstva zatraženo je da Kantonalno tužiteljstvo Kantona Sarajevo, Kantonalno tužiteljstvo Hercegovačko-neretvanskog Kantona iz Mostara, Kantonalno tužiteljstvo Tuzlanskog Kantona iz Tuzle, te Kantonalno tužiteljstvo Zeničko-dobojskog Kantona iz Zenice, obrate pažnju da su na stranicama pet, četrnaest, petnaest, šesnaest i dvadeset sedam Izvještaja CPT-a, uz generaliziranje lošeg stanja, navedeni i pojedini konkretni primjeri tvrdnji o zlostavljanja pritvorenih i osuđenih osoba, u kom pravcu bi ove tvrdnje valjalo detaljno provjeriti, te donijeti tužiteljsku odluku povodom istih, naravno ukoliko to već nije učinjeno.

REPUBLIČKO TUŽILAŠTVO REPUBLIKE SRPSKE

Povodom Izvještaja i preporuka CPT-a Republičko javno tužilaštvo RS u okviru prava i dužnosti određenih Zakonom o javnim tužilaštvima Republike Srpske i Zakonom o krivičnom postupku RS redovno preduzima mjere i radnje u realizaciji utvrđenih preporuka CPT u ispunjavanju obaveza iz Evropske konvencije za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, a posebno:

I - Glavni republički javni tužilac Republičkog javnog tužilaštva RS u obezbjeđenju zakonitosti rada tužilaštava, na osnovu svojih ovlaštenja određenih u članu 9 u vezi sa članom 5 i članom 23 Zakona o tužilaštvima, dana 10.09.2013. godine je pod brojem A-487/12 donio opšte obavezujuće uputstvo u odnosu na sva okružna tužilaštva u RS kojim se određuje organizacija i način postupanja tužilaca po prijavama krivičnih djela zlostavljanja u vršenju službe ovlaštenih i drugih službenih lica počinjenih na štetu učesnika krivičnog postupka, kao što su prijave krivičnih djela povreda ljudskog dostojanstva zloupotrebom službenog položaja ili ovlašćenja iz člana 359 KZ RS; krivičnog djela iznuđivanja iskaza iz čl.358 KZ RS; krivičnog djela zlostavljanja iz čl.168 KZ RS i dr., radi sprovođenja nezavisnih istraga ovih i ovakvih krivičnih djela i njihovih počinitelja.

II – Istovremeno, Glavni republički javni tužilac, kada postoji za to potreba, od glavnih okružnih javnih tužilaca, u okviru svojih ovlaštenja, pribavlja informacije o gore navedenim predmetima, odnosno o rezultatima preduzetih aktivnosti.

TUŽILAŠTVO BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE

U periodu od 2011. do 2016. godine glavni tužilac je samo na sjednicama Kolegija Tužilaštva izdao više od 150 općih i pojedinačnih naloga i upustava koji se odnose na izvršavanje dužnosti tužilaca. Brojnim nalogima, koji se odnose se na postupanje tužilaca u fazi prijave i istrage, data su kako generalana tako i pojedinačna usmjerenja u radu. Budući da se, međutim, niti jedan od naloga, direktno nije odnosio na zlostavljanje u službi, a preporuka Komiteta upravo zahtijeva takvo konkretno postupanje, nalozi sa usmjerenjima definiranim odgovarajućom preporukom CPT-a bit će izdati u najskorijem vremenu.

Preporuka iz pragrafa 26.

Komiteta poziva vlasti Bosne i Hercegovine da osiguraju da pravo na pristup advokatu koje je izričito propisano zakonom bude efikasno ostvarljivo u praksi za svakoga ko je lišen slobode od strane organa za provođenje zakona, od samog početka lišavanja slobode. Takođe, osobe u policijskom pritvoru trebaju biti u mogućnosti da razgovaraju sa advokatom nasamo ida advokat bude prisutan tokom policijskog ispitivanja. Osim toga, sve službenike za primjenu zakona treba podsjetiti da pritvorena lica mogu ostvariti svoja prava u bilo kojoj fazi njihovog pritvora.

Što se tiče maloljetnika, nikada ih ne treba podvrgnuti policijskom ispitivanju ili tražiti da se izjasne ili da potpišu bilo koji dokument u vezi sa djelom za koje su osumnjičeni da su počinili bez prisustva advokata i, u principu, odrasle osobe u koji imaju povjerenja.

TUŽILAŠTVO BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE

Nakon što je informiran o problemima koji se pojavljuju pri određivanju branitelja u istrazi od strane ovlaštenih službenih lica Policije Brčko distrikta BiH glavni tužilac je izdao obavezujući nalog sljedećeg sadržaja:

„Zadužuju se tužioci da u ovakvim slučajevima, pruže ovlaštenim službenim licima svu potrebnu stručnu pomoć, a u ukoliko je to neophodno za obezbjeđenje zakonitog i efektivnog upravljanja istragom, da, na teret budžetskih sredstava Tužilaštva, branioca odrede neposredno“.

Kako se, međutim, ovaj nalog odnosi na postupanje ovlaštenih službenih lica kada osumnjičeni želi dati iskaz u istrazi, te da s obzirom na preporuku Komiteta može biti dodatno konkretizovan, on će u smislu najdirektnije realizacije odnosno preporuke biti preciziran u najskorije vrijeme. Nalog će, u okviru dužnosti tužioca da rukovodi istragom, sadržavati usmjerenja ovlaštenim službenim licima o zaštiti prava, koje je nužno osigurati u početnoj fazi istražnog postupka.

Preporuka iz paragrafa 49.

Komiteta poziva nadležne organe da hitno preduzmu neophodne korake da radikalno poboljšaju aktivnosti za zatvorenike u pritvoru. Cilj treba biti da se osigura da svi zatvorenici budu u mogućnosti da provedu razuman dio dana van svojih ćelija, baveći se svrsishodnim aktivnostima različite prirode (grupne društvene aktivnosti, rad koji, po mogućnosti, ima upotrebnu vrijednost; obrazovanje; sport). Svi tereni za vježbanje trebaju biti opremljeni zakonom od nepovoljnih vremenskih prilika i opremom za vježbanje.

Nadalje, treba odmah preduzeti korake kako bi se osiguralo da sve osobe u pritvoru imaju mogućnost da provedu dva sata vježbajući na otvorenom dnevno, u skladu sa odredbama Zakona o krivičnom postupku FBiH.

Komiteta takođe poziva nadležne vlasti da osiguraju da svi maloljetnici koji se drže u nekoj kazneno-popravnoj ustanovi imaju obrazovne i rekreativne aktivnosti koje uzimaju u obzir specifične potrebe njihove starosne grupe. Fizičko vaspitanje treba da čini glavni dio tog programa.

VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE (PREPORUKE U VEZI SA TRETMANOM I USLOVIMA BORAVKA PRITVORENIH LICA)

Napominje se da se odredbe člana 205. do člana 212. Zakona o krivičnom postupku RS odnose na izvršenje pritvora u za to zakonom određenim ustanovama, na prava i slobode pritvorenika, na obradu podataka o pritvorenicima, koji se pohranjuju kod Ministarstva pravde, na pravila o smještaju pritvorenika, odnose se na njihova posebna prava, kao što je pravo na osmočasovni neprekidni odmor, pravo na kretanje na otvorenom prostoru od najmanje 2 sata dnevno, pravo na komunikaciju sa spoljnim svijetom i sa braniocem, te pravo na povjerljivu prepisku sa bilo kojim drugim licem, kao i pravo na obavljanje telefonskih razgovora, (koja prava se mogu ograničiti samo izuzetno u taksativno nabrojanim slučajevima rješenjem suda), kao i na disciplinske prestepe.

Ove zakonske odredbe nisu u potpunosti usklađene sa odredbama Pravilnika o kućnom redu (konkretno u KPZ Banja Luka), kao ustanovi za izdržavanje mjere pritvora, jer su odredbe Pravilnika restriktivnije u odnosu na zakonske odredbe i to po pitanju prava pritvorenika na povjerljive prepiske, telefonske razgovore i dr., što se u svakom slučaju mora ispraviti, jer Pravilnik mora biti u saglasnosti sa Zakonom o krivičnom postupku Republike Srpske.

Iz izvještaja nižestepeni sudova jasno proizlazi da nižestepeni sudovi odnosno predsjednici sudova u vršenju nadzora na izvršenje mjere pritvora shodno članu 211. Zakona o krivičnom postupku RS, redovno obilaze pritvorenike u svim okružnim zatvorima, da obavljaju pojedinačne razgovore sa pritvorenicima i informišu se o njihovom zdravstveno-higijenskom tretmanu, njihovim procesnim pravima u postupcima koji se vode pred sudovima. U tom pravcu dobijaju i relevantne informacije od pritvorenika, a koje se odnose na izrečene disciplinske kazne: ograničenje posjeta i kontakta sa vanjskim svijetom (bez ograničenja u odnosu na posjete branioca) tako da se generalno može zaključiti, da je zaključak Izvještaja Komiteta osnovan, tj. treba raditi na smanjenju prekomjerne „vojničke“ discipline u ustanovama i svesti ih na mjeru koja je potrebna, da bi se u tim ustanovama stvorilo sigurno okruženje za pripremu odbrane za suđenje ili pripremu osuđenih lica za reintegraciju u društvo.

Generalno treba raditi na stvaranju mehanizama ublažavanja postojećih disciplinskih mjera, s obzirom na ispoljenu reakciju i nezadovoljstvo pritvorenika/zatvorenika, koju treba dodatno ispitati u propisanoj proceduri.

Takođe, preporuke koje se tiču produženja trajanja posjeta i broja telefonskih razgovora su osnovane i treba raditi na njihovom produžavanju, a ujedno omogućiti da se obavlja što više svrsishodnih aktivnosti u toku dana, kako bi se kod pritvorenika stvorio osjećaj sigurnosti i bezbjednosti. Isto tako, boravak na svježem vazduhu ne smije biti ograničen brojnošću pritvorenika/zatvorenika, jer taj boravak je vrlo značajan i zbog toga ga treba pravilno organizovati i planirati, a nikako ograničavati.

Preporuka iz paragrafa 57.

Komitet bi želio da bude obaviješten o planiranoj dinamici usvajanja i primjene relevantnih pravilnika koje propisuje novi Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku.

TUŽILAŠTVO BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE

U ovom dijelu važno je napomenuti da su na osnovu Zakona o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku svi podzakonski akti potrebni za provođenje ovog zakona u Brčko distriktu BiH doneseni i da se primjenjuju od strane ovog tužilaštva. Na osnovu ovih akata maloljetnicima i djeci, koji učestvuju u postupku u bilo kojem svojstvu osiguran je poseban tretman. Uz to tužioci, koji su blagovremeno specijalizirani za rad s djecom i maloljetnicima, redovno izvršavaju svoju obavezu nadzora nad izvršenjem mjera izrečenih maloljetnicima posjetama zavodima u kojima se izvršavaju mjere, te na drugi način. Njihovi izvještaji pokazuju zadovoljavajući tretman maloljetnih lica prema kojima se ovakve mjere izvršavaju.

Preporuka iz paragrafa 78.

Preporuka Komiteta je da svim zatvorenicima, u pravilu i bez obzira na režim izdržavanja kazne, bude omogućena posjeta u trajanju od sat vremena sedmično i po mogućnosti jedna posjeta sedmično. Samo u izuzetnim slučajevima istražni studija može ograničiti posjete pritvorenicima.

SUD BOSNE I HERCEGOVINE

Kada je u pitanju paragraf 78., sudije Suda BiH koji odlučuju o posjetama pritvorenicima nemaju nadležnosti u pogledu određivanja njihovog trajanja jer se posjete odvijaju na način i u vremenu kako je to predviđeno pravilima zavoda, a što se tiče ograničavanja posjeta, odluke se donose u skladu sa zakonom.

Preporuka iz paragrafa 112.

Preporuka Komiteta nadležnim organima RS je da, kroz odgovarajuće kanale, preduzmu neophodne korake kako bi osigurali zatvorenicima odgovarajući i nesmetan pristup specijalističkoj zdravstvenoj zaštiti kad god je to potrebno, a posebno u hitnim i po život opasnim situacijama. Odluku o tome treba da donose zdravstveni radnici i sudije ne treba da imaju nikakvo pravo da takve odluke osporavaju.

VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE

Što se tiče preporuka Komiteta koje se odnose na Zakon o zaštiti lica sa duševnim poremećajem i Zakona o vanparničnom postupku, te odluka o prisilnoj hospitalizaciji u skladu sa zakonom, svakako da u tim postupcima, s obzirom da se radi o osjetljivoj kategoriji lica, treba u potpunosti ispoštovati procedure u pogledu smještanja takvih lica, kao i organizovati stalnu saradnju sa

ustanovama koje su specijalizovane za tretman ovakvih lica. Dakle, ispravan je zaključak i preporuka da se kod ovakvih lica izbjegavaju sredstva prinude i da se planovi liječenja jednako odnose na rehabilitaciju kao i na terapijsku aktivnost.
